

A magyar társasági jog az Európai Közösség jogalkotásának tükrében

Készítette: Szováti Szabolcs

Tartalomjegyzék

<i>I/1. Célok és feladatok.</i>	3
<i>I/2. Az EU jogforrási rendszere</i>	6
<i>I/3. Társasági jog, mint harmonizálандó jogterület</i>	7
<i>II/1. Publicitás (68/151/EGK, 89/666/EGK)</i>	8
<i>II/2. Tőkevédelem (77/91/EGK)</i>	11
<i>II/3. Rt szervezeti felépítése (1972)</i>	15
<i>II/4. Konszernjog (1984)</i>	18
<i>II/5. Egyesülés, szétválás, nemzetközi fúzió (78/855EGK, 82/891EGK, 1985)</i>	21
<i>II/6. Zárszámadási kötelezettség (78/660 EGK, 83/349 EGK, 84/253 EGK)</i>	23
<i>II/7. Egyszemélyes KFT (1989)</i>	26
<i>II/8. A koordinációs társaság - EÉE (1985)</i>	27
<i>II/9. Európai Részvénytársaság (Societas Europa)</i>	30
<i>III/1. Egy speciális kérdésről</i>	32
<i>IV/1. Gondok és remények</i>	35
<i>I. számú melléklet</i>	37
<i>II. számú melléklet</i>	38
<i>III. számú melléklet</i>	39
<i>IV.számú melléklet</i>	41
<i>V. számú melléklet</i>	42
<i>Felhasznált Irodalom</i>	43

I/1. Célok és feladatok.

A Magyar Köztársaság az ún. Társulási Megállapodással kötelezettséget vállalt arra, hogy bizonyos - az 1994. évi I-es törvény 68. cikkelyében megfogalmazott - jogterületeken igazodni próbál az uniós jogalkotáshoz. Az Európai Unió célja egy - gazdaságilag, politikailag és pénzügyileg - egységes Európa létrehozása. Mindhárom típushoz elengedhetetlen a jog megfelelő irányba való változtatása (az egységesítés kifejezés helyett a szabványosítás, közelítés, koordináció, és harmonizáció alkalmazandó). A feladat bizonyos alapvető jogok biztosítása: áruk, szolgáltatások, tőke és személyek szabad áramlása. További cél egy egységes piac, melynek alanyai - személyek és vállalkozások - nemzetileg fixáltak maradnak: a piac joga és a piac alanyainak joga nem fedik egymást. Nem változtató és építő szándékkal nyúl bele a nemzeti jogokba, hanem csak eszközöket nyújt a szükséges módosítások elvégzéséhez. Ezen belül elsősorban a gazdasággal - így a gazdasági társaságokkal is - összefüggő terület volt az, ahol ez az igény erős volt.

A Római Szerződés 2. cikkelye szerint a Közösség feladata, hogy a Közös Piac létrehozásával és a tagállamok fokozatos közelítésével elősegítse a Közösség gazdasági életének harmonikus fejlődését, állandó és kiegyensúlyozott növekedését, stabilitását, az életszínvonal emelését és a tagállamok közötti szorosabb kapcsolatok kiépítését. Konkrétabb célok: a termelőerők fejlődéséhez tágabb dimenziókat adni, az élet anyagi és erkölcsi minőségét optimalizálni, az emberi-közösségi kapcsolatok horizontját tágítani, ehhez a négy nagy szabadság biztosítása, vám- és valutaunió. Ezek megvalósításához elengedhetetlen a társasági jog harmonizációja, ami fontos az integráció szempontjából és alapvető feltétele a társaságok szabad letelepedésének. Ezt az említett szerződés 52. cikkelye szabályozza : a Közösségen belül szabad letelepedési jogot kell biztosítani mind természetes, mind jogi személyeknek.

A tagállamok eltérő történelmi, gazdasági és kulturális fejlődése illetve fejlettsége csaknem kizárja az alternatívák nélküli harmonizációt. Így a tagállamok belső jogának ekvivalenciája - a társasági jog területén - unifikáció útján aligha érhető el, helyette a Tanács a jogharmonizáció útját járva választási jogokat biztosító irányelveket bocsátott ki. Így a direktívák rendszere az EK által megvalósítani kívánt jogharmonizáció elsődleges közege. Erre a Római Szerződés 100. §-a, a jogharmonizáció generálklauzulája ad felhatalmazást.

A Közösség célja ezek szerint nem egy „egységes jog” kialakítása, hanem a nemzeti jogok bizonyos elemeinek megőrzése mellett a tagállamok nemzeti szabályozásának egymáshoz hasonlóvá tétele, a túlságosan nagy eltérések kiküszöbölése. A jogharmonizáció ugyanis a jogrendszerek közötti különbségek

mérséklésére és így azok egymáshoz közelítésére, vagy éppen közel egyenértékűvé tételére irányuló tevékenység. Két típusa alakult ki : eleinte az ún. „totális” jogharmonizáció, mely a megvalósításuk során alig enged eltérést, és később az ún. „opcionális” jogharmonizáció mely bőven ad mozgásteret az egyes tagállamok számára. A több lehetőség és nagyobb mozgáster biztosítása szükségesnek látszik, mert bizonyos jogterületek - pl. a társasági jogon belül a konszernjog, vagy a munkavállalók részvételi joga úgy tűnik - nem egységesíthetőek, de nem is feltétlenül van rá szükség. Elég, ha tagállamok elismerik más megoldások egyenjóságát.

A jogharmonizáció kétarcú intézmény. Egyrészt integrációs funkciót tölt be, mert ha az egyes tagállamok joga közti eltérések a kereskedelmi forgalom akadályozásához illetve a verseny eltorzulásához vezetnek, akkor az indokolt mértékben ezen nem kívánt körülmények kiküszöbölése okán kell alkalmazni. Másrészt legiszlatív funkciót is feltételez, mert az összehangolás egyben jogalkotási aktust illetve jogpolitikát jelent. Nem szabad szem előtt téveszteni, hogy az adott tagállam törvényhozása konfliktusmegoldást és érdekvédelmet szolgál, a jogösszehasonlítás éppen ezért érdekek szférájába „nyúl bele” : érdekegyensúlyt teremt vagy bont meg, azaz európai szintű jogpolitikáról van szó. A tagállamok jogharmonizációs kötelezettsége közösségi jogon alapul, de annak teljesítésével a jogharmonizáció eredményeként nem közösségi jog jön létre, hanem a nemzeti jog változik. Egyáltalán: EU társasági jog nem létezik, hanem ami helyette van, az mint az egyes kérdéseket szabályozó társasági jogi tárgyú harmonizációs jogalkotásként értelmezendő. Mindezeket együttvéve a társasági jog a következő elemekből áll:

- tagállam belső társasági joga
- állami bíróságok, mint e jog alkalmazói
- irányelvek átvett szabályai
- Európai Bíróság e területen hozott döntései, határozatai.

Fontos leszögezni, hogy az alkalmazás vagy értelmezés esetén felmerülő konfliktusok megoldásakor a közösségi szintű jogszabályok a tagállami jog felett állnak.

A törvényhozónak reálisan fel kell mérnie a lehetőségeket, ezért ha a Közösség akarata nem érvényesül, ez nem biztos, hogy az európai integrációs politika kudarcát jelenti, csak azt, hogy az adott szabályozás bizonyos társadalmi-politikai különbségek miatt, adott időben még nem megoldható, s éppen ezért nem is biztos, hogy szükséges. A fent említettek megvalósulása esetén elkerülhető a Deleware-effektus, mely szerint a társaságot a célállam kiválasztása során nem csak racionális és gazdasági megfontolások vezérelnek,

hanem az adott állam „enyhe” társasági jogának előnyei , illetve a szigorú szabályok adta hátrányok is.

A természetes személyeknél az állampolgárság az állampolgároknak a nemzethez-államhoz való politikai viszonyát fejezi ki, a jogi személyeknél - így a társaságoknál - azonban vagyoni-forgalmi kapcsolatról van szó. A társaságok meghatározott feltételek mellett jöhetnek létre illetve működhetnek. Ezek különböző kategóriákat, minősítéseket tartalmaznak azokkal a személyekkel szemben, akik ilyen jellegű tevékenységet végeznek. A cél tehát egyenlő mértékű védelem biztosítása a részvényes (shareholder), a munkavállaló (employee), a hitelező (creditor) és a harmadik személyek (third parties) számára. Ezen különböző érdekek egyenlő módon való védelme segíthet egy - a társaságok számára - alkalmasabb környezet kialakítására. A jog által adott védelem országonként eltérő. Azzal, hogy a határokat átszelő társaságok közötti kereskedelem egyenletesen nő, a legfőbb akadályt a Közösség által létrehozni kívánt társaságok szabadságával szemben éppen a nemzetek törvényhozásai és így törvényei közötti különbségek léte. Ezért van szükség a jognak, jogrendszereknek egymáshoz való közelítésére.

A társaságokat kereskedelmi társaságoknak is nevezhetjük, mert ex lege kereskedőknek minősülnek: ügyleteik a kereskedelmi jog hatálya alá esnek - ha van ilyen -, jogvitáikban pedig - ha vannak - kereskedelmi bíróságok jogosultak eljárni. Típusaik országonként eltérőek lehetnek, de mindenhol a típuskényszer az irányadó. A Fehér Könyv (White Paper) bizonyos alapvető feltételeket fogalmaz meg ezen intézményekkel szemben:

- vállalkozások nyilvántartása és egy nemzeti lap fenntartása, melyben meghatározott információk jelennének meg a társaságok szervezetéről, pénzügyi részletekről elsősorban a harmadik személyeket tájékoztatandó
- közigazgatási és bírói hatáskör, mely biztosítja a társaságok feletti ellenőrzést, azok jogi aktusait
- független szakértők, akik a társaságot a funkciók különböző szintjén gazdasági és pénzügyi oldalról értékelik
- modern cégigazgatásban jártas szakemberek kitanításának biztosítása.

I/2. Az EU jogforrási rendszere

A gazdasági életnek tehát a nemzetiről a közösségre szintre kell átstrukturálódnia, ami egy egész európai gazdaságpolitikát feltételez. A jogösszehasonlítás ebben jelentős szerepet tölt be. Már említettem, hogy alapvetően két ilyen módszer létezik : totális és opcionális. Az első esetében a tagállamok jogszabályainak rendelet - vagy irányelv - általi egységesítése történik, a szembenálló jogszabályok kizorításával (unifikáció). Az utóbbi esetén irányelvekkel történik az összehasonlítás, melynél az irányelv olyan európai normát jelent, amelyet az adott tagállam külföldiekkel szemben alkalmaz, ugyanakkor a belföldieket a saját joga szerint bírálja el.

A közösségi jog elsődleges forrásai az ún. szerződések, tehát az Európai Gazdasági Közösséget (új néven : Európai Közösség) létrehozó szerződés, az Európai Szén- és Acélközösséget, valamint az Európai Atomközösséget létrehozó alapszerződések, az ezeket módosító szerződések, az alapszerződésekre épülő, azokat mintegy kiegészítő szerződések, valamint az új tagállamok csatlakozási okmányai. Ezen kívül érdemes szólni azokról az - úgynevezett - nem hivatalos jogforrásokról, amelyek a jogelmélet szerint - tehát de iure - nem minősülnek jogforrásnak, de hatásuk - tehát de facto - azzal egyenértékűek. Ilyenre példa a Luxemburgi kompromisszum, amelynél a francia delegáltak kivonulása megbénította a Tanács munkáját, és ezáltal létrehozták az ún. nemzeti okokra hivatkozással érvényesíthető vétőjogot. Az eszközök pedig - melyekkel e feladatot ellátják - egyben az EK másodlagos jogforrási rendszerét képezik : rendelet, irányelv, határozat, ajánlás és állásfoglalás (1.sz. melléklet). Ezek részletesebben a következőket jelentik:

- a rendelet - a Római Szerződés 189 § (2) alapján - „ általános érvényű, minden részében kötelező és valamennyi tagállamban közvetlenül hatályos”. A rendelet esetében tehát a közösségi jog belső jogot „tör”
- az irányelv - a Szerződés ugyanezen szakasza (3) alapján - „ minden tagállam számára az elérendő cél tekintetében kötelező, meg hagyva azonban a forma és az eszköz megválasztásának lehetőségét, hogy a Közösség által meghatározott cél a tagállam jogrendjének keretén belül legyen megvalósítható” .
- a határozat egyedi esetekre vonatkozóan, tagállamokra, jogi és természetes személyekre egyaránt irányulhat, s az érintett fél által az Európai Bíróság előtt megtámadható. Semmilyen kötelező formája nincs, akár szóban is történhet
- az ajánlásnak és állásfoglalásnak - a nevükből is adódóan - semmilyen kötelező ereje nincsen.

Meg kell említeni még az ún. általános jogelveket is, mert az Európai Bíróság gyakorlata szerint az egyes tagállamok jogainak általános jogelvei a közösségi jog forrása is. Ugyancsak ide tartoznak még a nemzetközi szerződések, melyeket a tagállamok egymás között az alapszerződések előírásai alapján kötnek.

A társasági jog harmonizációja során mindössze egyetlen rendelet kiadására került sor, amely közvetlenül hatályos, egységes jogot jelent (koordinációs társaság). Így számunkra az irányelvek vizsgálata fontosabb szerephez jut. Az irányelv kötelezi a tagállamokat, hogy rendelkezéseiket meghatározott időn - 5 éven - belül ratifikálják. Ha ezen időt nem tartják be a Bizottság jelentést kérhet az adott tagállam kormányától, és egyben utolsó határidőt tűz ki. Ennek elmulasztása esetén eljárást kezdeményezhet az Európai Bíróságnál, további szankció azonban nem létezik. Az irányelv jogi karaktere úgy tekinthető, hogy az átültetési határidőn belül csak a tagállamok törvényhozóját kötelezi, ennek lejártával azonban európai joggá „erősödik”, mert általános és közvetlenül végrehajtható jogszabállyá válik, semmilyen további törvényhozási aktust nem igényel. Az irányelvek közvetlen alkalmazhatósága egyre inkább előtérbe kerül. Alkalmazhatóságának feltételei, vagy éppen tilalma az Európai Bíróság ítéleteiből olvasható ki. Az irányelvekhez kell tehát igazítani a jogszabályokat, de ezután a törvényalkotók „jogalkotási csendre” kényszerülnek, mert ha megváltoztatják a létrehozott helyzetet, az olyan volna, mintha az irányelvet végre sem hajtották volna. Az uniós harmonizáció jogszabályai alkotásuk technikája alapján 3 generációt alkotnak:

1. a döntéshozó Tanács egyhangú döntései, melynek hatalmát csak a Gazdasági és Szociális Bizottsággal való konzultáció csorbítja
2. a Tanács minősített többséggel hozott döntései, a konzultációs kört kiterjesztették az Európai Parlamentre is
3. erősítik az Európai Parlament döntéshozatali pozícióját, és a folyamatban a Tanács és az Európai Parlament között Egyeztető Bizottságot hoztak létre (Maastrichti Szerződés).

I/3. Társasági jog, mint harmonizálandó jogterület

Maga az európai társasági jog egy egységes társasági jog vízióját (*ius communae societatum*), a nemzeti társasági jogok összességét, illetve a Közösség - már elfogadott - aktusát jelenti. Alapvetően négy problémakört ölel át:

- a társaságok nemzeti jogának tartalmi harmonizációja, különös tekintettel az részvénytársaságokra
- a társaságok kölcsönös elismerése
- adójogi és gyakorlati feltételek megteremtése, illetve a határokon túli összeolvadás (fúzió) biztosítása
- nemzetek feletti (szupranacionális) társasági formák létrehozása.

Az egységes gazdasági térség megvalósítása érdekében már a Római Szerződés deklarálja, hogy azon társaságok, cégek, melyek valamelyik tagállam társasági joga szerint jöttek létre, és bejegyzett székhelyük vagy központi ügyvezetésük a közösségen belül van, ugyanúgy élvezik a letelepedés szabadságát (right of establishment), mint a tagállamok természetes személyei (2-3.sz. melléklet). Közösségi szintű harmonizációról akkor beszélhetünk, ha a fent említett nemzeti elbánás „közösségi elbánássá” válik. A Szerződés programja, kezdeményezése nyomán több irányelv illetve tervezet született a nemzeti társasági jogok alapelveinek meghatározására, sőt megjelentek sui generis „európa-jogi” intézmények is.

Az itt tárgyalandó direktívákról azonban érdemes még egy vonatkozásban beszélni, ugyanis harmonizációs képességüket tekintve 3 csoportba sorolhatók:

1. irányelv szerinti tartalommal azonos tagállami szabályozásként jelennek meg (pl. publicitási előírások)
2. minimum-szabályozást nyújtanak: a tagállamok eltérési lehetősége szabad marad (pl. hitelező- és tőkevédelem)
3. maximum-lista megadása, melyben zárt felsorolással adják meg a választható lehetőségeket (pl. semmisségi okok).

A következőkben ezeket az irányelveket kívánom bemutatni, összehasonlítva az ide vonatkozó hazai szabályozással, illetve az esetleges eltérések hatásaival.

II/1. Publicitás (68/151/EGK, 89/666/EGK)

Az I-es és XI-es irányelvek - az ún. publicitási irányelvek - révén mára már egyértelmű szabályozás van e téren. Az I-es direktíva szabályozási körei :

- kereskedelmi jogi publicitás és joghatásai
- kereskedelmi jogi személyek szervei által végzett jogcselekmények hatálya 3. személyekkel szemben, a képviselő kérdésai
- társaságok semmissége, megsemmisíthetősége és ezek joghatásai

Személyi hatálya alá az Rt., Brt. és a Kft. tartozik. Célja elsősorban a publicitás, mellette azonban a hitelezővédelmet is központi feladatként látja el. A magyar társasági jog szabályozása szerint általános alapelv a nyilvánosság : " a cégjegyzékbe bejegyzett adat, jog vagy tény, valamint az ezekhez kapcsolódó, illetve az ezek igazolására szolgáló mellékletek tartalma - ha a törvény vagy törvényerejű rendelet másképp nem rendelkezik - nyilvános ". Ez elsősorban a forgalombiztonság és a hitelezővédelem szempontjából fontos (itt tehát az irányelv és a hazai szabályozás célja egyezik). A társaságokra vonatkozó lényeges adatok és tények hozzáférhetőségét és megismerhetőségét nálunk a gazdasági társaságokról szóló 1988. évi VI-os törvény illetve a cégjog szabályozza. Az irányelv a publicitás három formájáról beszél : a kereskedelmi jegyzékbe való bejegyzés (cégjegyzék) - tagállamokra bízva, hogy deklaratív vagy konstitutív hatályú legyen -, központi hivatalos lapban való közzététel (cégközlöny), illetve a társaság valamennyi üzleti iratán (megrendelőlap, elismervényen stb.) fel kell tüntetni bizonyos adatokat. A cég levélpapírján és megrendelőlapján a következők feltüntetése kötelező:

- annak a bíróságnak a megnevezése, ahol a céget nyilvántartásba vették, és a nyilvántartási (lajstrom) szám,
- a társaság jogi formája és székhelye, valamint a társaság felszámolás alatt állásának feltüntetése,
- amennyiben a papírokon szerepel a társaság tőkéje, úgy a jegyzett és befizetett alaptőkét kell feltüntetni.

Hazai jogunk a nyilvánosságot a cégnyilvántartáson keresztül és egyéb a cégjegyzéken kívüli módszerekkel biztosítja. Ez utóbbi egyrészt egy hivatalos lap létét (cégközlöny) feltételezi, másrészt a társaságok kötelessége, hogy bizonyos adatokat az általa megválasztott, társasági szerződésben kijelölt sajtótermékben nyilvánosságra hozza. A közzétételi kötelezettség négy nagy területet érint:

- az alapító okirat teljes terjedelmében, módosítás esetén újfent a teljes módosított szöveget kell publikálni. Külön kiemeli a székhely változását, mint releváns tény,
- személyek kinevezése, visszahívása, kiválása, akik a társaságot képviselik, illetve részt vesznek a társaság irányításában, felügyeletében,
- évi zárszámadás az egyes tagállamok joga szerint megkövetelt formában,
- társaság megszűnésével kapcsolatos körülmények.

Hitelezővédelmi okokból praktikus lenne kötelezően előírni a társaságok mindenkor bankszámla-számainak a cégjegyzékben való nyilvántartását is.

A társaság képviseletének jogából három vonatkozást szabályoz :

- azon személyek, akik a társaság alapítása és bejegyzése között a társaság nevében jogcselekményeket végeztek, bármilyen jognyilatkozat esetén a kötelezettségekért korlátlanul és egyetemlegesen felelnek, feltéve, hogy a társaság a kötelezettségeket nem veszi át, illetve ha mást nem kötöttek ki a 3. személyekkel (e rendelkezés célja a lehetséges legnagyobb mértékben korlátozni annak lehetőségét, hogy a társaság nevében tett kötelezettségvállalások utóbb érvénytelennek minősüljenek),
- képviseletre jogosult személyek adatait érintő hibák 3. személyekkel szemben csak akkor érvényesíthetők, ha a hibáról a jogviszony létrejöttékor tudtak,
- igazgatási tagok, ügyvezetők képviseleti joga korlátlan és korlátozhatatlan (teljes körű képviselet elve). Az angol társasági jog pragmatikus okokból a társasági titkárt (secretary) is felruházta ügyletkötési jogkörrel, így a társaság ügyeiben ipso iure képviselőként jár el, nincs szükség eseti meghatalmazásra. A képviseleti jogosítvány tehát nem korlátozható - kivétel az ún. közös képviselet -, és nem is érvényesíthető 3. személlyel szemben. A társaság szerveinek aktusai akkor is kötelezőek, ha nincsenek összhangban a társaság eredeti céljával (relatív jogképességtől az abszolút felé tolódás). Ez alól kivétel, ha a szerv hatáskörét túllépve jár el, illetve, ha bizonyítja, hogy az üzletfél tudott, vagy tudnia kellett volna a hatásköri túllépésről. Azon ügyletek esetén, amelyeket a nyilvánosságra hozatalt követő 16 napon belül kötöttek, a társasági iratokra és aktusokra nem lehet hivatkozni 3. személyekkel szemben, ha bizonyítani tudja, hogy lehetetlen volt számára a nyilvánosságra hozatalról való tudomásszerzés. Sajátos probléma, ha a nyilvántartásban és a sajtóban közöltek eltérnek. Ekkor a társaság 3. személyekkel szemben nem hivatkozhat a lapban publikáltakra, az érintett külső személy ugyanakkor "építhet" a sajtóban közöltekre, kivéve, ha bizonyítható, hogy tudott a nyilvántartásban szereplő adatokról. Itt tehát a két közzétételi lehetőség ellentmondását a jóhiszemű személy védelmével oldják fel.

Az irányelv harmadik része a semmisség kérdésével foglalkozik, és meghatározza azon feltételeket, melyek esetén a bíróság kimondhatja ítéletével a társaság nem-létezését. E téren korlátozza a semmisségi okokat, határt szab a semmisségi igények érvényesíthetőségének, és limitálja a semmisség

jogkövetkezményeit. A semmisségi okok taxatív felsorolása lehetőséget ad az alapításkor elkövetett súlyos jogsértések szankcionálására, ugyanakkor megghiúsítja, hogy bármilyen formai kifogás a társaságalapítás semmisségére vezessen. Ezzel a társasággal szerződők esetleges bizonytalanságát oszlatja el. A társaság semmisségének megállapítása két jogkövetkezményt von maga után : először is a társaság felszámolását, másrészt azt, hogy e tény nem érinti a már meglévő jogokat és kötelezettségeket, így az alaptőke befizetésének kötelezettsége a tartozások fedezésének mértékéig fennmarad.

A XI-es irányelv tulajdonképpen az I-es kiegészítése. Általános indoklása célként a letelepedési jog gyakorlásának megkönnyítését rögzíti. Egy hazai társaság letelepedési jogát egy másik államban leányvállalat alapításával, vagy fióktelep, fiókinézet létrehozásával gyakorolhatja. (A leányvállalat a fogadó állam joga szerinti valamely társasági formában alapítanak, s így az adott állam társasági jogának van alárendelve, rendszerint jogi személy, a fióktelep azonban nem az. A leányvállalat saját nevében végez jogcselekményeket, a fióktelep viszont alapító vállalata nevében teszi ezt.) A korábbi koordináció - mely csak a társaságokra vonatkozott, nem vonta hatálya alá a fióktelepet - eltéréseket eredményezett a publicitás területén a leányvállalattal, illetve a fiókteleppel "operáló" társaságok között. A leányvállalatok közzétételi kötelezettségét a közös piaci irányelvek szabályozták, a fióktelepeket pedig gyakorlatilag az eltérő rendezést nyújtó belső jogi szabályozáson kívül semmi. E különbségek zavaró hatását próbálja a XI-es irányelv kiküszöbölni. Főszabály, hogy a fióktelep székhelyén valamennyi, a fióktelepre vonatkozó adat közzéteendő, melyeket az alapító közzétett, az alapítóra vonatkozó tények ügyében azoknak csak fellelési helyére kell utalni. Ez alól kivétel a zárszámadás, illetve a bejegyzéskor publikálni szükséges, az alapító vállalat képviselőjére jogosultak neve és adatai.

Az I-es irányelvvel való hatékonyabb összhang megteremtése érdekében az 1988-as - szinte évente módosított - cégeljárás törvényerejű rendelet helyett egy stabil, átfogó új cégtörvényre lenne szükség.

II/2. Tőkevédelem (77/91/EGK)

A II-es - ún. tőkevédelmi irányelv - 1976-ban született, és a részvénytársaságok alapításának és alaptőkéjük védelmének problémájával foglalkozik. Célja az Rt alapításakor, valamint az alaptőke emelése és csökkentése során a részvényesek és hitelezők számára a védőrendelkezők minimumának biztosítása. Első része az alapításkor döntő jelentőségű adatok, tények közzétételével foglalkozik : társaságot jellemző legalapvetőbb tények, közvetlenül az alaptőkét érintőek, részvényekre vonatkozó adatok, végül a

"személyi rész", ahol a tevékeny személyek adatait, számát stb. kell közzétenni. Második fele tartalmazza a tőkevédelmi rendelkezéseket, összesen hét ilyen jellegű kérdést :

1. egyszemélyre csökkent társaság : az Rt egyszemélyes társasággá válása nem eredményezi automatikusan annak megszűnését. A tagállamoknak elő kell írni, hogy bizonyos határidőn belül újabb tag bevonása szükséges, illetve a részvények egy hányadát el kell adni.
2. alaptőke minimál értéke : központi jellegű rendelkezés az alaptőke legkisebb értékének 25000 ECU-ben való megállapítása (az értéket a törvénybe foglaláskor érvényben lévő árfolyam alapján kell kiszámolni). Nálunk ez az érték 10 millió Ft-nál van megállapítva
3. alaptőke összetétele : dologi betétként csak olyan vagyontárgy jöhet szóba, amelynek értéke pontosan meghatározható. Ezt egy vagy több független szakértő vizsgálja és beszámolót is ír (I-es irányelvnek megfelelően közzé kell tenni). Az alapítástól számított 5 éven belül kötelező a teljes szolgáltatás, de alapításkor az alaptőke 25%-át. A magyar szabályozás némiképp ellentmondásos e kérdésben. A GT. 262 § (2) bekezdésének c, pontja szerint ugyanis bejegyzésre az alaptőke 30%-nak befizetésekor kerülhet sor. Az alaptőke azonban pénzbeli és nem pénzbeli (apport) hozzájárulásból állhat. Ennek arányát a GT. 251 § (2) bekezdése a következőképpen határozza meg :
a pénzbeli hozzájárulás az alapításkor nem lehet kevesebb az alaptőke 30%-nál, illetve 5 millió Ft-nál (30%-nak a 30%-a az eredeti összeg 9%-a). Ezzel szemben a GT. tartalmaz két kedvezményt a készpénzzel teljesítők számára : a 254 § (2) bekezdésének értelmében a jegyzési ív aláírásakor a jegyzett összeg legalább 10%-t kell befizetni, a 257 § (3) bekezdés szerint pedig az alakuló közgyűlés megnyitásaig a jegyzett részvények névértékének 30%-ra kell kiegészíteni a befizetést. Ezen ellentmondást elkerülendő érdemes lenne az apporttal történő teljesítést és a készpénzzel eszközöltet azonos értékű befizetésnek minősíteni. Az irányelv célja : az értékvizsgálatot ne lehessen megkerülni oly módon, hogy a társaság dologi betétként saját alapítóinak vagyontárgyait szerezzze meg. A GT. szabályozási köre nem említi azt, hogy apport csak biztos értékmeghatározás esetén vehető az alaptőkébe, hanem csak az értékmegállapítást, illetve azokat az adatoknak a közzétételét teszi kötelezővé, amelyeknek alapján a tevékenység lezajlott. Könyvvizsgáló által megállapított érték csak egy irányban - felfelé - kötik az alapítókat, kisebb értéket megállapíthatnak (alulértékelés lehetősége).
4. osztalékfizetés : az osztalék a részvényes, mint tulajdonos befektetés-arányos részesedése a társaság által realizált éves eredmény felosztásra kerülő hányadából, tehát profit függvénye, kivéve, ha alaptőke leszállítást határoz el a társaság. Osztalék nem fizethető, ha az évi

záromérleg alapján a társaság nettó aktív vagyona nem éri el az alaptőke és a törvényes, valamint az alapszabály által előírt tartalékok együttes értékét. Az osztalék összege pedig nem haladhatja meg az előző év nettó nyereségét. A kommentár szerint nem illeti meg az osztalékhoz való jog a részvényt - többek között - akkor, ha a társaság adott évben nem ért el nyereséget, és felosztható alaptőként felüli vagyona nincs. Itt erősödik tovább, hogy a direktíva szűkíti az az osztalékfizetés lehetőségét. Ha valamelyik tagállam joga osztalékfelvétel-fizetést engedélyez, időközi mérleget kell felállítani, mely kimutatja, hogy az ehhez szükséges nyereség rendelkezésre áll.

5. a társaság saját részvényeinek jegyzése illetve megszerzése : saját részvény megszerzésének kell tekinteni Rt által a társaság részvényeinek lejegyzését, megszerzését vagy ilyen részvények birtoklását a másik olyan társaság által, amelyben az Rt közvetlenül, vagy közvetve a szavazati jogok többségét birtokolja, vagy amely felett közvetlenül vagy közvetve meghatározó befolyást gyakorol. Saját részvény megszerzésével egyenértékű az is, ha a saját részvényt maga a társaság vagy valamely a saját nevében, de a társaság számlájára eljáró személy zálogba veszi. Az irányelv a saját részvény vételének lehetőségét kizárja, illetve csak nagyon kivételesen és szűk korlátok között engedélyezi (ez megfelelően irányadó a Kft-üzletrész szerzésére is). Alapszabályként tilos, ha azonban valamely tagállam joga ezt megengedi, úgy az irányelv ezen esetekre minimumfeltételeket állít fel. Ilyen feltétel a közgyűlés jóváhagyó határozata (ennek a mi törvényünkbe való felvétele indokolt lenne). E határozatnak ki kell terjednie a tervezet részletes feltételeire. A vázolt rendelkezések betartásáért az igazgatóság felelős, és az ezektől való eltérés a tagállamok törvényhozói számára csak két esetben lehetséges: ha a saját részvény megszerzése a társaságot közvetlenül fenyegető súlyos kár elhárítása érdekében szükséges, illetve ha olyan részvényekről van szó, amelyeket a társaság munkavállalóinak vagy valamely a társasággal összefüggő társaság munkavállalóinak történő kiadás céljából szerez meg a társaság. Ezenkívül nem kell alkalmazni e fent említetteket a direktíva által felsorolt 8 részvénytípus esetében. Ezeket azonban - az alaptőke leszállításának végrehajtásaként létrehozott részvények kivételével - a megszerzésüktől számított 3 éven belül el kell idegeníteni, kivéve ha együttes névértékük a jegyzett alaptőke 10%-át nem haladja meg. Az irányelv a magyar szabályozáshoz képest szigorúbb követelményeket támaszt : a megszerzett részvények névértéke nem lehet több 10%-nál - az irányelv szerint -, ami kevesebb, mint a hazai 1/3-ra való maximálás. A tiltó rendelkezések ellenére történő felvásárlásnak a szankciói, illetve jogkövetkezményei a következők : bizonyos határidőn belül a részvényt el kell adni, azon túl

a részvény semmis, e határidőn belül a szavazati jog nem gyakorolható. Az érvényesen megszerzett saját részvények elidegenítésére vonatkozóan az irányelv sem kötelezettséget, sem pedig időhatárt nem állapít meg a GT.-vel ellentétben. Nem rendelkezik a GT. arról az esetkörről sem, amikor valamely 3. személy a társaság részvényeit úgy szerzi meg, hogy saját nevében, de a társaság számlájára jár el. A direktíva szerint ekkor a jegyzés úgy tekintendő, hogy az a a társaság számlájára történt.

6. alaptőke-emelés : ennek a szabályozása nagyon fontos, mert mind kifelé (hitelezővédelem), mind befelé (kisebbségi részvényesek védelme) jelentős hatással van. Az alaptőke-emelés ugyanis az addigi erőviszonyokat felboríthatja, a társaság külső, piaci megítélését jelentősen módosíthatja. Az irányelv ennek megfelelően rendezi a hatáskör kérdéseit, főszabályként a közgyűlés jogosítványaként rögzíti, mégpedig minősített többségű határozatot megkívánva. Az erre vonatkozó magyar szabályozás : ha az alapító okirat ennél szigorúbb rendelkezést nem tartalmaz, legalább 3/4-es szótöbbséggel lehet csak határozatot hozni tőkeemelés esetén. A közgyűlés felhatalmazhatja az igazgatóságot saját hatáskörében végrehajtható alaptőke-emelésre, meghatározott összeg keretén és 5 éven belül. A felhatalmazás célja az eljárás gyorsítása. Alaptőke-emelésnél a részvényesek elővételi joggal rendelkeznek tőkerészesedésük arányában (átalakítható kötvény kibocsátásánál is). A GT. szerint a közgyűlés 3/4-es szótöbbséggel dönthet a már meglévő részvényesek elővásárlási jogáról az újonnan kibocsátandó részvények tekintetében. Ehhez képest az irányelv a már meglévő részvényesek elővásárlási jogát alaptőke-emelés esetére főszabályként kezeli, és az attól eltérést tekinti speciális esetnek. Ezt a jogot még az alapító okirat sem korlátozhatja, csak a közgyűlés - 2/3-os többséggel - , vagy az igazgatóság, ha felhatalmazása erre is kiterjed. A részvényvásárlásra való felhívást, illetve az elsőbbségi jog gyakorlásának határidejét - az I-es irányelvnek megfelelően - hivatalos lapban közzé kell tenni. A GT.-nek a részvénytársaságokra vonatkozó kogens szabályozása csak az alaptőke-emelés esetére teszi lehetővé részvényekre való elővásárlási jog kikötését, ugyanakkor a gyakorlati üzleti életnek - főleg angolszász hatásra - jelentős érdeke fűződik ahhoz, hogy lehetőség nyíljon részvényekre érvényesen és végrehajthatóan kiköthető elővásárlási jog alapítására.
7. alaptőke-leszállítás : erre két esetben kerülhet sor. Az első az ún. nominális tőkeleszállítás, ha mérleghiány van. Erre akkor van szükség, ha tartalékaival nem képes fedezni az éves veszteséget. Gyakran alkalmazzák szanálendő társaságoknál. A másik típus az ún. tényleges alaptőke-csökkentés, melynek tökefelesleg az oka. Az így nyert összeget a részvényesek között osztják fel. Az irányelv ezt a közgyűlés

hatáskörébe utalja, 25000 ECU alá való leszállítás azonban tilos. Ez az érték nálunk 10 millió Ft-nál realizálódik. Azon hitelezők, akik követeléseit az alaptőke-leszállítást megelőzően keletkeztek, de még nem esedékesek, biztosítékot követelhetnek (hasonlóan nálunk is). Amíg a biztosítékot a társaság nem nyújtja a tőkecsökkentés nem hatályos. A direktíva a GT. szerinti szabályozáshoz képest egyfajta alternatívát nyújt, amikor lehetővé teszi, hogy ezt a jogot kizárják, ha a hitelező már megfelelő biztosítékkal rendelkezik, vagy a társaság vagyonát tekintetbe véve ez nem szükséges. Technikailag a csökkentés a részvények névértékének leszállításával, részvények összevonásával, illetve bevonásával történhet.

II/3. Rt szervezeti felépítése (1972)

Az V-ös irányelv - mely az Rt szervezeti felépítéséről szól - az összes közül az egyik legvitatottabb, éppen ezért el sem fogadott. Fakultatív szabályozza a német mintájú kettős és a francia-angol típusú egységes rendszert, és elrendeli, hogy a tagállamok kötelesek bevezetni a náluk nem létező modellt. Meghatározza a közgyűlés, az igazgatóság, a felügyelő szerv, illetve az egységes igazgatótanács jogkörét. Öt egymással egyenértékű, választható modellt állít fel az együttdöntési (részvételi) jogok biztosítására és gyakorlására. A munkavállalók érdekképviselője csak az 1000 főt meghaladó társaság esetén jöhet szóba, ez alatt ugyanis a közgyűlés választja a felügyelő bizottságot. Az 5 modell tehát :

- a felügyelő tanács tagjait maximum 2/3 arányban a közgyűlés, minimum 1/3 és maximum 1/2 arányban a munkavállalók választják. A GT. 13 § szerint, ha a közös vállalatnál, Kft-nél és az Rt-nél a főfoglalkozású dolgozói létszáma éves átlagban meghaladja a kétszáz főt, akkor a dolgozók maguk közül választhatják a felügyelő bizottság tagjainak az 1/3-t (participációs fb.).
- a közgyűlés, vagy annak erre a célra kijelölt bizottsága, illetve a munkavállalók képviselője kifogást emelhet alkalmatlanság, vagy a társaság érdekeinek veszélyeztetése ügyén, amit a bíróság bírál el (holland minta, elnevezése kooptáció).
- elkülönült munkavállalói érdekképviselői szerv - "pót" vagy "árnyék" felügyeleti szerv -, melyet tájékoztatási jog illet meg az igazgatással szemben. Átmeneti formának tekinthető, megkönnyítheti az együttdöntési jogosítványok fokozatos bevezetését.

- a munkavállalók részvételi jogait a társaság és a munkavállalók - illetve ezek képviselői - által kialakított tarifaszervezetek szabályozhatják (kollektív tarifaszervezet). A szerződésnek az előző pontban említett közreműködési és tájékoztatási jogok meglétét kell minimalizálnia.
- utolsó lehetőség opció arra nézve, hogy bármely előző esetben a munkavállalók többségi határozattal dönthet arról, hogy nem vesznek részt a felügyelő tanács megválasztásában, illetve a vállalati döntések meghozatalában.

Közelebbről a - Németországban és Hollandiában érvényesülő - kettős, duális („two tier system”) vezetés az operatív irányítás és a felügyelet szervezeti szétválasztásán alapul. Az igazgatóság tagja csak természetes személy lehet, a tagállam engedélyével azonban kinevezett állandó képviselő révén jogi személy is lehet, melynek jogköre megegyezik a többi tagéval. Az igazgatóságot a felügyelő tanács nevezi ki. A tagság a két szervben összeférhetetlen és korlátozott időre szól (6 évre, de ez meghosszabbítható). A vezetők díjazását a két szerv önmaga számára nem állapíthat meg. Az igazgatóság tagjai - ezentúl - a felügyelő tanács hozzájárulása nélkül nem végezhetnek semmilyen tevékenységet más vállalatnál. Utóbbi engedélye esetén arról a közgyűlés haladéktalanul értesítendő. A vezető szervek tagjainak érdekeit érintő szerződésekhez a felügyelő szerv hozzájárulása szükséges. Az igazgatóság köteles 3 havonként jelentést, az üzleti év végét követő 5 hónapon belül az éves mérleg és a gazdasági beszámoló tervezetét a tanács elé terjeszteni. A tanács előzetes jóváhagyása szükséges a következő esetekben :

- vállalat vagy annak jelentős részének bezárása, székhelyének áthelyezése
- vállalat tevékenységi körének jelentős szűkítése vagy bővítése
- szervezeti felépítésben végrehajtott jelentékeny változtatások
- tartós vállalati kooperációk megkezdése, befejezése.

Az igazgatóság tagjait a tanács hívja vissza. A vezetőknek a társasággal, részvényesekkel illetve a hitelezőkkel szembeni polgári jogi felelőssége a belső jog alapján alkalmazandó. Felelősségük korlátlan és egyetemleges. 5%-os vagy 100000 ECU-t meghaladó részesedéssel rendelkező részvényes a társaság nevében pert indíthat.

Az egységes (monisztikus) irányítás lényege a vezetés és ellenőrzés egy szervben való koncentrálása, mely Franciaországban, Belgiumban, Olaszországban illetve Nagy-Britanniában került alkalmazásra. Az igazgató tanácsban ügyvivő és nem ügyvivő - ellenőrző - tagok működnek, az előbbieket az utóbbiak nevezik ki, akik száma meg kell hogy haladja az ügyvivőket és hárommal oszthatónak kell lennie - a munkavállalók 1/3-os képviselete

érdekében. Az együttdöntési modellek itt is alkalmazhatók a kooptáció kivételével.

Az irányelv a közgyűléssel kapcsolatos kérdéseket is rendezi :

- a közgyűlés évente egyszer köteles ülésezni, de az igazgatóság bármikor összehívhatja, illetve az 5%-os vagy 100000 ECU-t meghaladó részesedéssel rendelkező részvényes kezdeményezheti ennek összehívását.
- A közzététel és a közgyűlés között - az I-es irányelvnek megfelelően - 3 hétnek legalább el kell telnie (a napirend kiegészítését a közzétételtől számított 7 napon belül lehet eszközölni).
- valamennyi részvényes, aki eleget tett az alapszabályban előírtanak jogosult részt venni vagy képviseltetni magát a közgyűlésen (a képviselőre jogosultak köre szűkíthető, de egy részvényes egy másikkal képviseltetheti magát). A képviselői meghatalmazás során a képviselt részvényes érdekei szerint kell eljárni, amihez a közgyűlés tájékoztatási kötelezettsége nyújt segítséget.
- a részvényes joga a névértékhez kötődik. Az alapszabály által azonban a különleges előnyöket nyújtó részvények szavazati joga korlátozható vagy kizárható. Összeférhetetlenségi okok miatt meghatározott esetekben a részvényes nem szavazhat. Semmis az olyan szerződés, mely alapján egy részvényes kötelezi magát, hogy előnyök ellenszolgáltatásaként szavaz vagy nem szavaz.
- a határozathozatalhoz abszolút többségre van szükség, kivétel a vezető szervek tagjainak és a számvizsgálóknak a választását, mert ezek esetén minősített többségre van szükség (kvalifikált többség kívánalmát egyéb kérdésekben a belső jogra bízta az irányelv).
- alapszabály módosításáról csak a közgyűlés dönthet, melyhez 2/3-os minősített többségre van szükség, de ha az alaptőke 50%-a képviselve van, úgy abszolút többség is elegendő.
- közgyűlés határozatát semmisnek akkor tekinthetik : ha a közgyűlést nem megfelelően hívták össze, a napirendet nem tették közzé, részvényes jogtalanul vett részt, valamely részvényes nem élhetett tájékoztatási jogával, megsértették a szavazati jog gyakorlását. Bármely sértett 3 hónapon, legfeljebb 1 éven belül pert indíthat.

Végül a IV-es irányelv (78/660/EGK) kiegészítésként rendelkezéseket tartalmaz a mérleg jóváhagyása, vizsgálata és a számvizsgálók függetlenségének kérdésében. Az V-ös irányelv elfogadása nagy változást rejt magában az európai társasági jogok számára - Németország kivételével, ahol többnyire változatlan marad a rendszer . E javaslat biztosítaná más tagállamokban szabályozott, gyakorlatban kipróbált jogintézmények alkalmazását, ennek lehetőségét, még olyan közegben is, ahol ennek hagyományai nincsenek.

II/4. Konszernjog (1984)

A következő egységben a IX-es - konszernjogról szóló - és a XIII-as - nyilvános felvásárlási ajánlatról szóló - irányelveket tárgyalom, melyek szintén nem kerültek elfogadásra. A szabályozás sok hasonlóságot mutat a német konszernjoggal, hiszen az EU tagállamok közül csak Németországban van e terület kodifikálva. Az első - IX-es - irányelv 4 kérdésre épül :

1. - legitimálja az uralkodó vállalat jogát a függő vállalattal szemben, a konszern érdekei megelőzik a tagvállalatok érdekeit. A javaslat szerint : az uralkodó vállalat irányítási jogkörét a "lelkiismeretes igazgatás gondosságával" a konszern érdekében kell gyakorolni,
2. - megengedi a pénzügyi eszközök mobilizálását a konszernen belül,
3. - kisebbségi részvényesek érdekeinek védelme (részesedésük független legyen a társaság eredményétől, végkielégítés - kiválás - vagy kárpótlás - kompenzáció - útján),
4. - függő vállalat hitelezőit érintő érdekek védelme (egyik legnehezebben megoldható probléma : az uralkodó vállalat mennyiben felelős a függő vállalat tartozásaiért).

Egységes konszern-definíció nem alakult ki a tárgyalások során, ezért az irányelv bizonyos tényállások megléte esetén tekint egy szervezetet (faktikus konszernnek) :

- az anyavállalat jogában áll a leányvállalat igazgatása vagy felügyelő tanácsa tagjainak kinevezése, visszahívása, és egyidejűleg részvényes a leányvállalatban,
- az anyavállalat rendelkezik a leányvállalatban a szavazati jogok többségével,
- az anyavállalat részvényese a leányvállalatnak, és kizárólag szavazati jogának gyakorlása révén nevezték ki a leányvállalat vezető szerveinek tagjait,
- az anyavállalat részvényese a leányvállalatnak, és a többi részvényessel kötött megállapodás alapján egyedül rendelkezik a leányvállalat szavazati joga felett.

A javaslat a szerződéses konszernt helyezi előtérbe - hiszen az uralmi szerződést szabályozza először - a vállalati összefonódások áttekinthetősége érdekében, ösztönözve a részvényeseket, hogy jogilag legálissá tegyék viszonyukat. Ezentúl biztosít védelmi jellegű rendelkezéseket : részesedés

közlése és közzététele, függőségi beszámoló, belső felelősség, külső felelősség és a kisebbségi részvényesek védelmének szabályozása révén. Ezek részletesebben :

- garanciális szabály, hogy az alárendelt társaság, annak részvényesei és hitelezői tudomást szerezzenek a konszern létrejöttéről. Ha egy természetes vagy jogi személy egy társaság alaptőkéjének 10%-át jelentő részvénytartást szerez, két héten belül értesíteni kell a társaságot (további 5%-os növekedés vagy a részesedés 10% alá csökkenése esetén ugyanez a szabály érvényesül). Az említett 10%-ba beletartoznak azok a részvények is amelyek egy olyan személy tulajdonában vannak, aki a részvényt saját nevében, de más számlájára szerzi meg (stróman). A részesedés közléséig a részvényes nem élhet részvényei adta jogaival.
- az alárendelt társaság igazgatóságának minden üzleti évre külön jelentést kell készítenie, amely összefoglalja az anya- és a leányvállalat közötti közvetlen és közvetett kapcsolatok terjedelmét és intenzitását, meghatározza a függőség fokát. Különösen az olyan jogügyletek, amelyek kockázatot jelentenek vagy eltérnek a társaság szokásos üzleteitől (nehezen lehet megkülönböztetni őket). A függőségi beszámolót a leányvállalat zárszámadását ellenőrző számvizsgáló kontrolálja, majd az igazgatóság az ellenjegyzett beszámolót közzéteszi. E beszámoló készítése csak a faktikus konszernnek számára kötelező.
- az uralkodó társaság felel a leányvállalattal szemben minden olyan kárért, amelyet utasítási jogkörében, a "gondos és lelkiismeretes igazgatás" követelményének megszegésével okozott. A függő társaság vezetői e károkért nem felelnek, pedig közvetlenül ők okozták az utasítás végrehajtása során. A faktikus konszernnél az a vállalat, amely egy másik tényleges irányítójaként működik, felel minden, a beavatkozásokból eredő és az irányítás hibájára visszavezethető kárért.
- e kérdésben nincs eltérés a két konszern típus szabályozása között. Az uralkodó társaság korlátlanul felel a függő társaságnak a szerződés megkötése előtt és után keletkezett valamennyi tartozásaiért, de a hitelező a mögöttes fedezetet csak a leányvállalat késedelembe esése esetén veheti igénybe. Az anyavállalatnak tehát mögöttes, de korlátlan a felelőssége, a hitelező pedig a csődeljárás kérelme helyett közvetlenül az anyavállalathoz fordulhat.
- az uralmi szerződésben biztosítani kell a függő társaság szabad részvényeseinek választási jogát : az anyavállalat átveszi a részvényeket vagy évi kártalanítást (kompenzációt) fizet. Az anyavállalat köteles ajánlatot tenni a külső részvényeseknek részvényeik megvételére, ezzel biztosítva nekik a társaságból való

kiválás lehetőségét. Ha az uralkodó vállalat önálló, akkor ellenértékként felkínálhatja saját részvényeit is (részvényátváltás), ha nem az, akkor anyavállalata részvényeit. Mind a részvénybecserélés, mind a kártalanítás esetén független szakértő vizsgálja, hogy az arány, illetve az összeg megfelelő-e.

A szerződéses és a faktikus konszern mellett még két speciális konszernfajtáról is beszélnünk kell. Az egyik az egyoldalú nyilatkozattal alapított konszern, ahol egy Rt egy másik társaságban közvetlenül vagy közvetve 90%-os vagy ennél magasabb részesedést szerez, és e társaság igazgatóságához intézett egyoldalú nyilatkozatával hozza létre a konszernkapcsolatot. Itt tehát szerződés nélkül jön létre az uralmi helyzet, és az "anyavállalat" egyoldalúan diktálhatja a feltételeket. A másik típus a mellérendelő (horizontális) konszern. Itt szerződésben több független Rt megállapodik, hogy egységes vezetésnek vetik alá magukat anélkül, hogy köztük hierarchikus kapcsolat jött volna létre egyben.

A XIII-es irányelv szorosan kapcsolódik a fent vázoltéhoz, mert gyakorlatilag annak kiegészítője. A konszernképzés egyik lehetséges formája ugyanis a társaság részbeni-egészbeni felvásárlása, amit a már bemutatott irányelv nem érint. Egyes tagállamok részletesen szabályozzák a felvásárlást (pl. Anglia: take over bids), máshol azonban egyáltalán nem. E különbséget akarta kiküszöbölni az irányelv, mely az Rt-ket és a Brt-ket érinti. A XIII-as irányelv tehát a konszernképződés első mozzanatát ragadja meg. Aki egy társaság meghatározott százalékát meg akarja venni - ami a más, birtokában levőkkel együtt vagy önmagában a szavazatok meghatározott hányadát biztosítja, de 1/3-nál nem nagyobb -, a társaság valamennyi értékpapírjára kiterjedő felvásárlási ajánlat megtételére köteles. Ez az ún. front-end loaded offers, amely a spekulatív részajánlatok megakadályozására szolgál. Az 1/3 az a küszöbérték, amellyel az ajánlattevő ún. korlátozó minoritáshoz jut, ami egy sor fontos határozatnál döntő jelentőségű. A részvényesek lehető legnagyobb informáltsága végett a felvásárlónak alapító okiratot kell kiállítania és közzétennie, amely az üzlet valamennyi feltételét tartalmazza. A tagállamoknak a biztonság érdekében hatóságot kell kijelölnie a felvásárlás ellenőrzésére, ami legtöbbször a versenyellenőrző hatóság. Ugyancsak biztonsági okokra vezethető vissza az ajánlat visszavonásának szűk körre való szabása. Az irányelv ezenkívül leszögezi a részvényesek egyenlő elbírálásának elvét (pl. a parkettprémiumnál és az ajánlattétel módosításánál).

Ez az irányelv tehát a részvénytársaságok összefonódásának problematikáját érinti, ami a konszernnek esetén komoly gondot okozhat. A konszern ugyanis, mint soktestű szövetség szétfeszíti a társasági jog kereteit.

II/5. Egyesülés, szétválás, nemzetközi fúzió (78/855EGK, 82/891EGK, 1985)

A következő egységet a III-as, VI-os és X-es direktívák alkotják, és az egyesülést, szétválást és a nemzetközi fúziót szabályozzák.

Az első kérdéskör a III-as irányelv által tárgyalt fúzió. Itt a társaságok koncentrációs folyamata a konszernszerű összefonódásokon túllép és egységes nagyvállalati szervezetet hoz létre. Minőségileg is új helyzet áll elő, mert a függő viszonyban lévő társaság önálló jogi léte megszűnik. Hatálya csak az Rt-re vonatkozik - ha az nem áll csőd-, vég- vagy felszámolási eljárás alatt -, és az egyesülés két fajtáját ismeri : beolvadás vagy felvétel (Aufnahme) és az összeolvadás.

- Az első lényege, hogy a társaság teljes aktív és passzív vagyonát egy másik társaságra ruházza át, azzal hogy az átruházott társaság megszűnik, de felszámolási eljárásra nem kerül sor.
- A másik megoldás szerint több társaság aktív és passzív vagyonát egy 3. társaságra ruházza át.

Szabályozásra került az egyesülés egyes szakaszai:

- a közös egyesülési terv elkészítése (az I-es irányelvnek megfelelően közzé kell tenni),
- igazgatóságok beszámolóinak elkészítése,
- független szakértők beszámolóinak elkészítése,
- a terv jóváhagyása az érintett társaságok közgyűlései által,
- az egyesülés előzetes bírósági ellenőrzése és jóváhagyása,
- a közgyűlési határozatok közokiratba foglalása.

A terv elfogadásához a közgyűlés minimum 2/3-os minősített többsége kell. A folyamat zárásaként megjelenő bírósági aktus nem minden tagállamban kötelező, szemben a hitelezők védelmét szolgáló biztosítékadási kötelezettséggel, ami kötelező. Az egyesülés hatályosulását az irányelv a tagállamok jogalkotására bízta. Részvényesek és hitelezők szempontjából is fontos, hogy a fúzió jogilag érvényes legyen, és hogy milyen szempontok szerint nem az, tehát érvénytelen. A hatályosulást követő 6 hónapon belül azonban semmilyen - egyébként érvénytelenséget maga után vonó - okból nem semmisítheti meg a bíróság a fúziót. 6 hónapon belül azonban beállhat a semmisség, és így a hatályosulás után keletkezett tartozásokért egyetemlegesen felelnek az érintett társaságok. Azok a tagállamok pedig, amelyek nem ismerik a

fúzió intézményét, kötelesek azt bevezetni (ellentétben a VI-os irányelvvel, ahol nem kötelező az intézmény létrehozása).

A már említett VI-os irányelv a szétválást szabályozza, amely nem minden EGK tagállamban ismert, és elsősorban francia jogterületről származik. Ez az intézmény gyakorlatilag a fúzió ellentéte, így a szabályozása nagyrészt megegyezik azzal, s csak néhány tekintetben tér el tőle. Két típusa létezik: szétválás fúzióval vagy új társaságok alapításával.

1. Az első esetben a társaság teljes vagyonát több más társaságra ruházza át, miközben maga a társaság megszűnik. A szétváló vállalat részei beolvadnak az ún. kedvezményezett (felvevő) vállalatokba. A részvényesek az utódvállalat részvényeseivé válnak.
2. A másik eljárásban a megszűnő társaság alapít több új társaságot, úgymond saját magát osztja fel.

A szétválás menete megegyezik az egyesüléssel. A hitelezők védelme azonban itt kiemelt szerephez jut, amit a biztosíték adásával, illetve az utódvállalatok egyetemleges felelősségével próbálnak áthidalni. Általában a nagy hitelezőkkel (bankokkal) való tárgyalás, illetve azok beleegyezése elengedhetetlen.

Az irányelv szabályozza azt a speciális esetet is, mely a „rész-leválás” francia intézményhez hasonló, és a szétválással egyenértékű. Itt arról, van szó, hogy a társaság - bár szétválik - nem szűnik meg, hanem a „szétváló” társaság maradványként tovább él.

A nemzetközi fúzió a X-es irányelvben kapott szabályozást, azzal a céllal, hogy elősegítse a határokon átívelő Rt formák kialakulását, de elfogadásig nem jutott. Egyes tagállamok nem támogatják ezen intézmény kialakulását, sőt, egyesek egyenesen tiltják. Az indoklás szerint „a nemzetközi fúzió olyan eljárást biztosít, melynek során komplex gazdasági egységek képződnek”. Ezen irányelv csak az olyan szabályozást kodifikálja, amely a belföldi - államon belüli - egyesüléstől eltérnek. Úgy tűnik, hogy ez a direktíván keresztüli szabályozás kedvezőbb, mint az a lehetőség, hogy az államok egymással szerződést kötve hoznak létre nemzetközi kooperációkat. Néhány kérdésben az egyesülésben résztvevő társaságok különböző tagállamok jogrendjének vannak alávetve, azonban vannak területek, ahol eltérő, illetve részletesebb a harmonizációs szabályozás:

- az egyesülési tervet közjegyzői okiratba kell foglalni,
- a társaság hitelezőinek védelme részletesebben szabályozott,
- az egyesülés hatályosulásának időpontja nem előzheti meg a beolvadó társaságra esetlegesen előírt hatósági ellenőrzést

- a felvevő társaság hazai joga által el nem ismert semmisségi ok alapján nem érvényteleníthető az egyesülés.

Azt mondhatjuk tehát, hogy itt is a hitelezővédelem és a kisebbségi részvényesek védelmében van a hangsúly, szem előtt tartva azt, hogy a nemzetközi együttműködés és a tőke igen magas fokú koncentrációja egységes jogi kereteken belüli megvalósítása az egységes Európa felé mutat.

II/6. Zár számadási kötelezettség (78/660 EKG, 83/349 EKG, 84/253 EKG)

A IV-es, VII-es és VIII-as irányelvek a tőkeegyesítő társaságok és a konszernnek számadási kötelezettségeire vonatkoznak. Ezekben belül a IV-es az Rt, Brt és a Kft évi zár számadását, éves gazdasági beszámolóját, a vagyontárgyak értékelési módszereit, illetve ezek vizsgálatát és közzétételét írja elő. A zár számadás vagyonszámlából, jövedelemkimutatásból és a függelékből áll, amelyek egységet képeznek. Célja, hogy a vállalat gazdasági viszonyait hűen és érthetően tükröző összképet közvetítsen, a brit „true and fair view” elvének megfelelően. Ezentúl érvényesülnie kell az állandóságnak - minden évben ugyanolyan formájú mérleg és jövedelemkimutatás -, és csak az irányelv által kínált modelleket használhatják e célra.

A vagyonszámla tagolására két lehetőséget nyújt, melyek közül a tagállamok választhatnak a számlaforma és az ún. „lépcsős” forma között. A mérleg tételeit egyébként maga a direktíva értelmezi (4-5.sz. melléklet). Megemlítendő, hogy az ún. kis- és középvállalatok részére egyszerűsített vagyonszámla felállítására van lehetőség. E vállalatok abban közösek, hogy a következő 3 érték közül kettőt nem haladnak meg. E 3 érték:

1. mérlegösszeg 1 millió ECU
2. nettó forgalom 2 millió ECU
3. foglalkoztatottak száma - éves átlagban - 50 fő.

Az egyszerűsített forma abban áll, hogy egyes tételek összevontan szerepelnek a mérlegben.

A jövedelemkimutatásnál két eljárás szerepel alternatívaként: az összköltségi eljárás és az ún. forgalmi költségi eljárás (mindkettő felállítható lépcsős illetve kontó formában). Az előbbi esetén a forgalmi bevételekbe beszámítják a könyvviteli periódusban teljesített, illetve létrehozott, de még el nem adott munkákat, szolgáltatásokat és termékeket, ezzel szemben az adott időszakban értékesített, de a megelőző évben előállított javakat levonják. Ezzel - kiegészítve

az egyéb aktívákkal, saját teljesítéssel, üzemi bevételekkel - állítják szembe az erre a számviteli periódusra eső kiadásokat. Előnye, hogy az évi összkiadást, illetve az üzleti évben végzett összteljesítményt mutatja. A másik eljárás során a forgalmi bevételbe nincsen más bevétel hozzászámolva, de kiadás sincsen levonva. A forgalmi bevétellel szemben csak az eladott produktumokhoz szükséges kiadások állnak. Az üzemi kiadások általában a működési területek szerint van tagolva. Ennek előnye: üzemi költségek működési területek szerinti felosztása, hátránya: az évi teljes kiadások sem egyben, sem fajtanként nem jelennek meg. Ezen intézmény vonatkozásában is lehetőség van a fent említett vállalatok részére az egyszerűsített jövedelemkimutatás felállítására. Itt azonban mások a paraméterek:

1. mérlegfőösszeg 4 millió ECU
2. nettó forgalom 8 millió ECU
3. foglalkoztatottak száma - éves átlagban - 250 fő.

A szabályszerű könyvelés érdekében alapelvek is deklarálásra kerültek:

- vállalkozási tevékenység folytatásának elve
- értékelési módszerek állandóságának elve
- „óvatosság” elve: csak a mérlegkészítési hatánapig realizált nyereséget lehet feltüntetni, valamennyi előrelátható veszteséggel számolni kell, az értékcsökkenéseket figyelembe kell venni (nyereség esetén is)
- kiadások és bevételek periodikus hozzárendelésének elve
- egyedi értékelés elve (egyes vagyontárgyak egyenként értékelendők)
- mérlegkontinuitás elve (évi nyitó- és a megelőző év zárómérlege ekvivalens)

Ezenkívül a vagyontárgyak értékelésénél a beszerzési, illetve előállítási elvet teszi kötelező az érték meghatározás egységes és objektív megvalósítása érdekében. Az egyes országokban hol erősödő, hol gyengülő infláció okán lehetőség van más értékelési módszerek engedélyezésére vagy kötelezővé tételére (pl. a készletek és az amortizálódó állótőke vagyontárgyainak újrabeszerzési értéken történő elszámolása). A függelék - mely a vagyommérleg és a jövedelemkimutatás mellett a zárszámadás 3. eleme - nem csupán magyarázata a mérlegnek és kimutatásnak, hanem bővebb információkat is tartalmaz. E három fő részen kívül éves gazdasági beszámoló is kapcsolódik a zárszámadáshoz. Az utóbbit pedig a társaságok kötelesek könyvvizsgálókkal ellenőriztetni, és a vizsgálat eredményét - okiratokat és a jelentést - közzétenni.

Ezen irányelvvel kapcsolatban módosító javaslatok is napvilágot láttak:

1. 1988-ban a kis- és középvállalatok egyszerűsített zárszámadását - a tagállamok eltérő gyakorlata végett - kötelezővé tették.
2. 1986-ban a IV-es irányelv hatályát a kevert társasági formákra is kiterjesztették.

Ugyanezen problémakörök kerültek kifejezésre a VII-es irányelvben is, itt azonban csak a konszernre vonatkoztatva jelennek meg. A IX-es direktívánál láttuk, hogy a konszern esetén nem jutottak a Bizottság tagjai egységes definícióhoz, így ez a szabályozás sem lehet az. Megoldásként a tényállás és annak vizsgálata maradt az egységes szabályozással szemben. Ez a konszern zárszámadási kötelezettsége esetében 4 elméletben realizálódik: egység- és érdekteória, illetve jogi és gazdasági koncepció.

1. Az érdekteória esetében a többségi részesedéssel rendelkező vállalatnak érdeke egy az érintett társaságok zárszámadásait összefoglaló konszernzárszámadást készíteni, a megfelelő informáltság érdekében.
2. Az egységteória szerint egy új egység létrejötte révén a tulajdonosok és az egyéb érdekelték tájékoztatási igényeinek kielégítése céljából a gazdasági egységnek is zárszámadást kell készítenie.
3. A jogi koncepció szerint az a társaság, mely egy másik társaság általában 50%-nál nagyobb részesedéssel rendelkezik, a két egyedi zárszámadást egy egyszerűsített - ún. konszolidált - zárszámadásba foglalják össze (ez a megoldás egyébként teljes mértékben beágyazódik a társasági jog számadási rendszerébe).
4. A gazdasági koncepció nagyrészt megfelel az egységteóriának, hiszen megállapítja, hogy egy gazdasági egység - a mi esetünkben egy konszern - mint egységes vállalat köteles zárszámadásra.

Az irányelv alkalmazási köre: az a vállalat, melynek székhelye a Közösség területére esik, köteles zárszámadást készíteni, ha

- egy másik vállalattal való kapcsolata révén az előbbi anyavállalatnak, az utóbbi leányvállalatnak minősül ÉS
- valamelyikük vagy mindkettő jogi formája Rt, Brt vagy Kft.

Ennek megfelelően felsorolja a konszerntényállásokat, tehát azokat az eseteket, amikor egységes zárszámadási kötelezettség áll fenn. Ez eredetileg négy esetet ölel át, de a tagállamok fakultatíve bővíthetik ezeket öt esettel, illetve szűkíthetik is három lehetőség formájában (melléklet).

Kivételek is megfogalmazásra kerülnek, melyek esetén a leányvállalatok kimaradnak az egységesítésből:

1. ha egy konszernvállalat gazdasági szerepe a konszernen belül jelentéktelen,
2. ha jelentős és tartós akadályok miatt az anyavállalat a leányvállalat irányítását nem tudja végezni,
3. ha az egyesített számadáshoz szükséges adatokat csak aránytalan költséggel vagy késedelemmel lehet beszerezni
4. ha a leányvállalat részvényeit vagy üzletrészeit az anyavállalat kizárólag továbbeladás céljából vásárolta (ún. részesedési társaság).

(Holland kérésre a Royal Dutch Shell esetében is érvényesül a szabályozás)

Megemlítendő még, hogy ha az anya- és leányvállalat kapcsolat több szinten érvényesül, ha tehát egy anyavállalat egyben egy másik vállalat leányvállalata, akkor az ún. fenyőfa-elv érvényesül. Ez annyit jelent, hogy a rész-konszernszámadás mellőzhető, és csak a konszerncsúcs által készítendő, ún. felmentő számadás kötelező.

A IV-es és VII-es irányelvekhez kapcsolódik a VIII-as számú, amelyben a könyvvizsgálók szakmai követelményeiről van szó. meghatározza azokat a feltételeket, melyek megléte esetén valaki könyvszakértőként vizsgálatokat folytathat. Az engedélyt hatóság adja ki, miután az érintett felsőfokú könyvviteli ismereteket szerzett, majd 3 év gyakorlat után számos jogterületet átölelő komplex szakvizsgát tett.

II/7. Egyszemélyes KFT (1989)

A Tanács által 1986-ban elfogadott kis- és középvállalatok fokozott támogatásáról szóló „Akcióprogram” keretén belül lett tervbe véve a bevezetése. A szabályozás célja, hogy minden tagállamban egységesen lehetővé tegye ezen jogintézmény létrehozását, annak minimális szabályozását. Eltérő rendelkezéseket fogalmaz meg az egyszemélyes kft-re, egyébiránt pedig a tagállamok - részben harmonizált - kft-joga alkalmazandó. Kialakulása kétféleképpen történhet:

1. egy személy általi alapítással (egyszemélyként alapított társaság), illetve
2. az üzletrészek egy tag kezébe kerülésével (egyszemélyre csökkentett társaság).

Két korlátot is tartalmaz az irányelv:

1. a kft nem lehet egy másik társaság egyedüli tagja („unokatilalom”),
2. ha az egyszemélyes kft tagja jogi személy, akkor a javaslat opciós lehetőséget nyújt a tagállamok számára: vagy a jogi személy mögöttesen, de korlátlanul felel az egyedüli tagsága idején létrejött társasági tartozásokért, vagy elő kell írni egy minimáltörvényt, s a társaság, illetve egyetlen tagja a IV-es irányelvnek megfelelően kis- vagy középvállalattá kell hogy minősüljön.

Mivel német területen már meglévő konszernstruktúrák megszüntetéséhez vezetett volna a javaslat érvényesítése, ezért Németország nyomására e szabályokat törölték a javaslatból. Helyette a konszernjog harmonizálásáig a tagállamok külön szabályozást hozhatnak azon esetekre, ha egy természetes személy több társaság egyedüli tagja, illetve ha egy egyszemélyes társaság egyedüli tagja egy másik társaságnak. Az irányelv az intézmény szabályozásánál a kft-ből indult ki, de ha az adott tagállam esetében az Rt-re is engedélyezett, akkor a rendelkezés az egyszemélyes Rt-re is vonatkozik.

Az egyéni vállalkozó számára fenn kell tartani az egyszemélyes Rt és Kft lehetőségét, ám figyelembe véve, hogy hitelezővédelmi okokból mind a nyugat-európai tradicionális kereskedelmi jogok, mind a volt szocialista országok „friss” társasági törvényei jóval szigorúbb előírásokat tartalmaznak ezekre nézve, mint a hatályos magyar jog. Hasonló a viszony az Európai Unió szabályozásával is, a fentebb említett XII-es irányelvvel. Így az új GT.-ben majd ki kell zárni, hogy egyszemélyes társaság újabb egyszemélyes társaságot alapíthasson, továbbá az egyszemélyes társaság felszámolása esetén egyértelműen érvényesíteni kell a társaság alapítójának mögöttes felelősségét.

II/8. A koordinációs társaság - EÉE (1985)

A Tanács 1985 július 25-én meghozta az „Európai Érdekegyesülés”-ről szóló 2137. számú rendeletét. 1985 augusztus 3-án lépett hatályba, érvényességét azonban csak 1989 július 1-jén nyerte el. Ez utóbbi „tolódás” oka elegendő idő biztosítása az egyes tagállamok törvényhozóinak a felkészülésre (Anpassung). Ezzel egy új nemzetek feletti jogintézmény jött létre, az első európa-jogi társasági forma. Az EÉE az 1967-ben létrehozott francia groupement d'intérêt économique gyermeke. E francia intézmény nagyon hamar népszerűvé vált: 1978-ig mintegy 9000 ilyen társaság jött létre.

Egy ilyen rugalmas jogintézmény létrehozására az igény nagyon erős volt: elsősorban gazdasági okokból, de pszichológiai akadályok leküzdését is

szolgált. E forma azonban nagyobb vállalkozások számára nem megfelelő, mert a tagok száma 500 főben van maximálva, és mert e tagok korlátlanul felelnek. Helyette az Európai Rt alkalmazható (egyes vélemények szerint az EÉE-t az Ert-ben való csalódás szülte).

Az intézmény alapvetően saját - tehát közösségi - jogon alapul, a belső jog csak korlátozottan alkalmazható. Ennek ellenére a rendelet - természetesen a tagállamok alkotta hálóba ágyazódik. Az így kialakuló komplex szabályozás a következőképpen alakul:

- Két normaszint létezik: közösségi jog és nemzeti jog, utóbbi a végrehajtási és a fennmaradó egyéb nemzeti jogi részekre osztható.
- A rendelet szabályozza az adott tényállást, vagy hiányosan szabályozza azt, vagy egyáltalán nem is szabályozza. Ezek részletesebben:
 1. Ha egy tényállást teljes mértékben szabályoz, akkor a rendelet a mérvadó.
 2. Ha hiányosan szabályoz akkor két eshetőség lehet. Az egyik a belső-állami jog (innerstaatliches Recht) alkalmazása, ami nemzeti jog kollíziós jog nélküli állapotát jelenti. Ekkor az EÉE rendelet 2. cikkelye szerint az alapítás és a létrehozatal estében a székhely szerinti nemzeti jog alkalmazandó. A másik eshetőség, hogy a rendelet utal az egyes államok jogára (Globalverweisung).
 3. Ha nem szabályozza az adott tényállást, akkor az említett 2. cikkely szerint, vagy az egyes államok jogára utalással, vagy utalás nélkül kerül a nemzeti jog alkalmazásra.

A rendelet tehát jogi keretet biztosít: ahol sem a szabályozás, sem a szerződés nem rendelkezik, ott a székhely szerint tagállam joga az irányadó. A szubszidiárius jog feladata a joghézag kitöltése, illetve értelmezési problémák megoldása. A társaság gazdasági tevékenységére pedig korlátlanul alkalmazhatók a tagállamok gazdasági jogszabályai, közvetlenül érvényesül a nemzeti jog (pl. adójog, munkajog, szellemi alkotások joga stb.). Nagy szerepet játszik még az egyes Egyesületek alapító szerződése, ahol bizonyos szabadság, mozgástér áll az alapítók rendelkezésére. Itt is érvényesül - a már említett - Delaware-effektus, mely szerint a letelepedési hely megválasztásánál a székhely szerint jogok különbözősége miatt azok enyhésege, vagy nagyobb szigora lesz a döntés fő oka.

Alapításhoz alapító szerződésre van szükség, melyet be kell jegyeztetni (konstitutív bejegyzés). Ettől kezdve a társaság jogképes: perelhet és perelhető. A jogi személyiség megadása a tagállamokra van bízva, ezáltal lehetséges, hogy a társaságot (főleg adójogilag) mint közkereseti társaságot kezeljék. Tagjai lehetnek:

- EGK területén alapított és ugyanitt tényleges székhellyel rendelkező társaságok
- EGK területén ipari, mezőgazdasági, kereskedelmi tevékenységet folytató vagy ún. szabad foglalkozást végző természetes személyek (orvosok, ügyvédek). Fontos, hogy legalább két tag különböző tagállamban végezze tevékenységét (nemzetközi kooperáció).

Szabad foglalkozásúak problematikája, hogy munkájuk „gazdasági tevékenységnek” minősül, amit a rendelet szerint a lehető legtágabban kell értelmezni (probléma marad, hogy a diplomák eltérőek, és nem fogadják el más államokban). Maga a társaság 3. személyekkel szemben nem végezhet szabad foglalkozást - pl. ügyvédek nem végezhetnek jogtanácsadást -, de különböző országok együttműködésére fel lehet használni e formát.

A rendelet a társaságnak kötelezően csak két szervét határozza meg: a taggyűlést („közös eljáró tagok”) teljes jogkörrel felruházva, és az ügyvezetőket. Tekintettel a társaság erősen személyes jellegére és a tagok korlátlan felelősségére, a rendelet nem teszi kötelezővé a munkavállalók részvételi jogának biztosítását a döntéshozatali eljárásban. Minden tagnak egy szavazata van, de ettől a szerződés eltérhet, de egy tag nem rendelkezhet a szavazatok többségével. Meg van határozva az is, hogy mely kérdések esetén van szükség egyhangú határozatra.

A társaság operatív irányítását az alapító szerződés vagy a taggyűlés által kinevezett ügyvezető(k) végzi(k), aki(k) kizárólagosan jogosult(ak) a társaság 3. személyekkel szembeni képviseletre. Ennek korlátozása 3. személyekkel szemben nem érvényesíthető.

A tagok részesedésüket átruházhatják egy másik tagra vagy 3. személyre, de ez csak a többi tag hozzájárulásával lesz hatályos. A felmondást a szerződés szabályozza, de fontos okból bármely tag bármikor felmondhat, s ugyanezen okból ki is zárható a társaságból. A tag halálával a társaság nem szűnik meg, de örököse is csak a többi tag egyhangú hozzájárulásával lesz a társaság tagja.

A társaság megszűnik:

- a tagok egyhangú döntésével
- a szerződésben meghatározott időtartam elteltével vagy más megszűnési ok bekövetkeztével

- a társaság megvalósulásával vagy megvalósíthatatlanná válásával
- bírósági ítélettel.

A rendelet nem ír elő alaptőkét, felelősségi vagyontömeg felhalmozását, ezért a tagok korlátlanul és egyetemlegesen felelnek a társaság tartozásaiért (de csak mögöttesen).

Mind a rendelet, mind az indoklása a társaság tevékenységének segítő-támogató jellegét emeli ki, azaz nem pótolhatja e tevékenység valamelyik tag működését. A társaságnak nem célja a nyereség elérése, de ez nem jelenti egyben a nyereségorientáltság tilalmát. Ezzel szemben a társaság más alkalmazási területére fogalmaz meg tilalmakat a rendelet:

1. konszernirányítási tilalom
2. holding-tilalom
3. nagyságrendi tilalom
4. hitelezési tilalom
5. részvételi tilalom

A koordinációs társaság ez első olyan forma, mely az európai vállalatoknak azon együttműködési lehetőségét kínálja, amelyek messzemenően mentesek a belső jog okozta esetleges akadályoktól, nehézségektől. Vannak azonban még itt is akadályok: francia megfigyelők szerint a jogi eszközök, lehetőségek - melyek a társaság létrehozásához szükségesek - nem ismertek minden tagállam előtt. A többi jogágot is átfogó ismeret képes csak az európa-jogot megértetni alkalmazóival. Így juthatunk el ahhoz az összehasonlító szemlélethez, amely révén a rendelet egyes országok jogához való eltérését vagy éppen azonosságát felismerhetjük

II/9. Európai Részvénytársaság (Societas Europa)

A nemzetközi fúziót szabályozó irányelv, és a koordinációs társaságot elrendelő jogszabály mellett létezik még egy, a vállalatok nemzetközi együttműködését szolgáló jogintézmény az Európai Részvénytársaság.

Az Ert gondolata már régre visszanyúlik, egészen 1966-ig. Ekkor ugyanis a Bizottság már egy tanulmányban összefoglalta elképzeléseit: „Európai Kereskedelmi Társaságról” címmel. Ezt követően megkezdődtek a tárgyalások, ahol hamar kiderült, hogy az említett forma csak Rt formájában képzelhető el. Az első tervezet 1970-ben született meg, amelyet 1975-ben módosítottak, majd jelentős átdolgozás és egyszerűsítés után alakult ki az 1989-es koncepció. Az Ert gazdasági célkitűzése egy olyan társaság megteremtése, amely az európai ipar

számára lehetővé teszi, hogy roppant vagyontömegeket koncentráljon és versenyben maradjon az amerikai és japán társaságokkal.

A mostani tervezet megalkotásának fő jellemzője az egyszerűsítés volt. Ennek oka a következő volt:

- az eredeti gondolat - mely szerint a jogi kereteket kizárólag a rendelet, illetve a közös piac alkotta volna meg - nem volt keresztülvihető,
- egyes jogterületek egységesítése lehetetlen volt (lásd konszernjog, érdekképviselési jogok),
- végül még a harmonizáció sem kecsegtetett nagy eredményekkel (lásd V-ös és IX-es irányelvek).

Így belátható, hogy az új tervezet az előbbieket fel kellett, hogy adja és megoldást választott. Ez azt jelentette, hogy a vitatott kérdéseknél a tagállamok jogához van lehetőség visszanyúlni. Ez, mint egy kényszerű kompromisszumként is tekinthető, de ahogy Hauschka megfogalmazta: „amíg nem létezik összeurópai civiljog, addig egy a nemzeti jogoktól teljesen elszigetelt társasági forma merő utópia”.

E technikának azonban hátrányai is lehetnek. A harmonizált jog ugyanis mindig tartalmaz opciókat, például a IV-es irányelv esetén is (zárszámadás). A rendelet e területen a koordinált jogra utal vissza, s az irányelv adta opciókat az Ert számára is biztosítja. Így - ha az Ert a tagállam által nem alkalmazott opcióval él - előfordulhat, egy Németországban székelő Ert számadása jelentősen eltér egy ugyanitt működő német Rt-től. Ez azonban előny a vállalatok Ert-vé alakulása szempontjából.

Mindamellet e társasági forma létének szükségessége vitatott, hiszen ezen jogintézmény nem volt nélkülözhetetlen a vállalkozások számára. Ezzel szemben Brüsszelben számos nyilatkozat hangsúlyozta szükségességét, mert - szerintük - az egyes társasági formák legnagyobb hibája, hogy nem adnak lehetőséget a belső jog „megkerülésére”, és így az EGK-jog alkalmazására.

Az Ert-nek természetesen lehetnek előnyei is. Ezek az egyes tagállamok társasági joga között rejlő különbségek áthidalásában realizálódik. Itt ugyanis egy egységes jognak alárendelt, sajátos minőségű, szupranacionális társasági forma létrehozásáról van szó. Az említett különbségek azokban az opciókban rejlenek, amelyek a már kibocsátott irányelvekben kerültek kifejezésre. Ezenkívül fontos, hogy az Ert nemzetektől független, „európai image-nek” örvendhet, amely a külföldi piacokon előnyt, a külföldi hatóságoknál kedvezőbb megítélést jelenhet.

Az Ert tehát Rt formájában alapított jogi személyiségű kereskedelmi társaság, amelynek alaptőkéje tőzsdén forgalmazott részvényekre van felosztva. Ilyen formát azonban csak EGK területen alapított és ott tényleges székhellyel

rendelkező - az alapszabály szerinti és a tényleges igazgatási székhelynek meg kell egyeznie - Rt-k alapíthatnak: fúzióval, holding vagy leányvállalat alapításával, ha az alapítók közül legalább két tag különböző tagállamban van.

A bejegyzésre, az alapítás publicitására és semmisségére az I-es irányelv alkalmazandó. Az alaptőke összegyűjtése, befizetése, emelése, leszállítása tekintetében, illetve a saját részvények jegyzésére, megszerzésére vonatkozóan a II-es irányelv a mérvadó.

A részvények ECU-re szólnak, állandó kamat fizetését nem szolgálhatják, de elsőbbségi jogot igen. E szavazati jogot nem biztosító részvényeket csak az alaptőke 50%-áig lehet kibocsátani. Az Ert kibocsáthat még átalakítható és nyereségrészesedést biztosító kötvényt, egyéb értékpapírt azonban nem.

A szervezeti felépítés tekintetében a rendelet nem utal az V-ös irányelvre, de a szabályozás gyakorlatilag annak megfelelő.

Az egyedi és egyesített zárszámadásra a IV-es, VII-es és VIII-as direktívák a mérvadók.

A megegyezés hiányában kivették a szabályozás köréből a konszernjogot. E területen a belső jogi szabályozásra, illetve a bírói gyakorlatra utal a rendelet.

Az Ert megszűnik:

- az alapító okiratban meghatározott idő elteltével vagy egyéb megszűnési ok bekövetkeztével,
- a közgyűlés 2/3-os határozatával,
- bírósági ítélettel (pl. ha az alaptőke tartósan 100000 ECU alá esik)

Az Ert másik Ert-vel, Rt-vel való fúziójára a III-as irányelv a megfelelő. A munkavállalók részvételi jogait illetően nem az V-ös irányelvet rendeli alkalmazni, hanem helyette a rendeletet kiegészítő másik irányelv az alkalmazandó.

Mint látható az Ert körüli vélemények nem egységesek, és e forma nem is váltotta be azokat az ígéreteket, amiket hozzá fűztek. A már említett koordinációs társasághoz képest tehát erősebb kritika érte, aminek oka valószínűleg magának a feladatnak a nehézségében keresendő. Nem lehet könnyű egy olyan intézmény létrehozása, mely - természetesen az unión belül - függetlenül helyétől ugyanolyan szabályozásban részesül. Így sokszor kompromisszumra van szükség abban a tekintetben, hogy mennyiben egységes és mennyiben alternatív szabályozásra van szükség.

III/1. Egy speciális kérdésről

Érdemes megemlíteni azt a különleges esetet, amikor az adott társaság külföldi, vagy olyan érdekeltségű és jogi tevékenységet végez. A probléma kezdőpontja újra csak a Társulási Megállapodás, és abban is a 44. Cikkely. E szerint Magyarország az átmeneti időszak alatt megkönnyíti területén a 48. cikkely szerinti közösségi vállalatok és állampolgárok tevékenységét. Olyan elbánást nyújt, amely nem kedvezőbb - és nem is hátrányosabb -, mint amelyet a saját vállalatoknak és állampolgároknak biztosítanak. Ez tulajdonképpen megfelel a Közösség fő feladatának, a már említett „közösségi egyenlőség” megteremtésének. Vannak azonban bizonyos jogpolitikai (és a jognak politikai) vonatkozások, melyek miatt Magyarország az említett törvény 44. cikkelyéhez egy mellékletet kapcsolt. Ez a XII. c, melléklet, 4 területet említ, amiket a 44. cikkely (1), (2) és (3) bekezdése hatálya alá nem lehet vonni. E négy terület:

1. mezőgazdaság, erdőgazdaság és halászat, ide nem értve a mezőgazdasági, erdőgazdasági és halászati termékek feldolgozását, továbbá a mezőgazdasággal, az erdőgazdasággal és a halászattal valamint azok termékeivel kapcsolatos szolgáltatások,
2. ingatlan, föld és természeti erőforrások tulajdona, eladása, hosszúlejáratú bérlete vagy arra vonatkozó bérleti jog,
3. jogi szolgáltatások, ide nem értve az üzleti konzultációt, amely a tárgyat érintő, jogi vonatkozásokra is kiterjed,
4. szerencsejáték, fogadás, lottó és más hasonló tevékenység szervezése.

Számunkra a 3. kitétel bír nagy jelentőséggel. Ennek oka, hogy - bár, mint láttuk határozottan tilalom alatt áll - vannak külföldi érdekeltségű cégek, melyek mégis folytatnak ilyen jellegű tevékenységet. Ennek vizsgálatához korábbi jogszabályok tartalmához kell visszanyúlnunk.

Az egyik ilyen a 3/1989 (II.26.) KeM rendelet, amely a külföldiek kereskedelmi képviseléről, valamint az információs és szervezeti irodáról szól. E jogszabály szerint két formában lehet ilyen jellegű tevékenységet folytatni:

1. belföldi gazdálkodó szervezet és
2. külföldi által magyarországi székhellyel létesített közvetlen kereskedelmi képviselő révén.

Ez utóbbi képviselőt belső gazdálkodó szervezet látja el. A mi szempontunkból az kiemелendő, amikor külföldi érdekeltségű cég magyar területen működik. Tevékenységük a bejegyzéshez kötött, amely a külföldi társaság bejelentése alapján történik, a Kereskedelmi Minisztérium által vezetett, magyarországi kereskedelmi képviselőt fenntartó külföldi cégek nyilvántartásához. Figyelembe véve a 44. cikkely említett mellékletét, ezen

cégek tevékenységére kell figyelmünket irányítani. A KeM rendelet 5 §-a szerint 30 napon belül értesíteni kell a bejegyzendőt a bejegyzésről vagy annak megtagadásáról. Megtagadás a következő esetekben fogatosítható:

- tevékenysége a magyar közrendbe ütközik
- tevékenysége a nemzetközi kereskedelmi gyakorlatban általánosan elfogadott szokásokkal ellentétes
- tevékenysége a Magyarország nemzetközi szerződésekben vállalt kötelezettségeit, és ezek teljesítését sérti vagy veszélyezteti
- bejelentő székhelyének országa a magyar cégek hasonló célú letelepedését vagy működését korlátozza vagy akadályozza.

Látható, hogy a 4 okból 3 a társaság tevékenységével, illetve annak számunkra nem megfelelő voltáról szól.

A jelenlegi állás szerint a külföldi érdekeltségű cégek jogi tanácsadást, segélyt folytató tevékenysége de iure nem megengedett, de facto azonban a külföldi kereskedelmi képviselőt „köntösébe” bújva lehetőségük van a melléklet tilalmának kijátszására. A megoldás - valószínűleg - abban rejlik, hogy szükséges lenne a kereskedelmi tevékenységet folytatók valódi tevékenységének felülvizsgálatára, illetve annak konkrét - jogszabály keretein belül történő - meghatározására. Mindenesetre elgondolkodtató, hogy nem ütközik-e a magyar közrendbe - amely a bejegyzésük megtagadásának egyik oka lehetne - az, hogy az ilyen formában működő társaságok nálunk nem adóznak (itt nem adóalanyok), és egyáltalán a hazai adó- és térítési rendszer szerint működnek. Nem beszélve arról, hogy előfordulhat - és elő is fordul - mikor ezen külföldi cégek esetleg privatizáció tárgyában végeznek jogi tanácsadást (vitatható a magyar nemzet érdekeinek érvényesülése).

A külföldi jogászok praktizálásának kérdése (practice by foreign lawyers) másutt is szabályozandó kérdésként jelenik meg. Ez megoldási „igény” az egyes EU tagállamok esetén hogyan realizálódik:

1. BELGIUM: az EU tagállambeli - de külföldi - jogászok praktizálhatnak és ehhez szerveződhetnek, de csak a saját nevük alatt (home title). Nem tagállambeliek belga irodában csak ún. carte professionnelle (hivatási kártya) birtokában működhetnek. Külföldi jogászok és jogi társaságok belga joggal is foglalkozhatnak, és - ha Belgiumban alapították őket vagy akár másutt - helybéli jogászokkal együttműködhetnek, partnerkapcsolatokat is kiépíthetnek.
2. DÁNIA: a már EU tagállamban bejelentett jogászok végezhetik tevékenységüket Dániában és megjelenhetnek bíróság előtt egy dán jogász kíséretében. A szabályozás itt tételesen felsorolja, hogy mely

külföldi jogászok működhetnek ezen a területen (kinek van kompetenciája). Más, 3. országok jogi diplomásai nem szervezkedhetnek és működhetnek Dániában.

3. ANGLIA és WALES: külföldi jogászok alapíthatnak irodát, és foglalkozhatnak bármely joggal, amelyben kompetensek. Elnevezésük (titulusuk) azonban nem lehet sem solicitor, sem barrister. Nem ellenjegyezhetnek olyan - a hazaiak számára - releváns jogügyleteket, mint a földek elidegenítése, végrendeletek érvényesítése stb. Itt a nem tagállamok jogászai is végezhetnek jogi tevékenységet, természetesen a fent említett korlátok között.
4. FRANCIAORSZÁG: Avocat - a hagyományos francia jogi hivatás - csak az lehet, aki ennek a foglalkozás rögzített feltételeinek megfelel, és ezek szervezetének (Bar) tagja. 1985 óta - egy az addiginál rugalmasabb rendelkezés alapján - EU tagállamban jegyzett jogász a Bar-nak teljes jogú tagja lehet. Nem EU országokból származóknak is léteznek vizsgák, melyek bizonyos lehetőségekhez juttathatják őket a tevékenységük folytatásában.
5. NÉMETORSZÁG: EU tagállambeli jogász a saját (hazai) és a német jogot is gyakorolhatja. Tevékenységét és a bíróság előtt való megjelenését csak egy német jogász beleegyezésével foganatosíthatja. 3. országbeli jogász csak speciális feltételek mellett végezheti az ehhez hasonló szolgáltatásokat.

A példákból kiderül, hogy az EU és tagállamai különbséget tesznek külföldi és külföldi között. Ennek oka maga az egységes Európa gondolata illetve az EU létrehozásának a célja. A 4 nagy szabadság biztosítása végett a tagállamok egyenlő elbánásban kívánják részesíteni más - de ugyancsak az unióhoz tartozó - államok személyeit - így jogászait - is. A 3. országok jogászai tehát kevesebb lehetőséget kapnak a külföldi jogi tevékenység végzésére, ami azonban csatlakozásuk esetén természetesen megváltozik.

Végül utalnunk kell az előző fejezetben tárgyalt európa-jogi társasági formára, melynek célja pontosan e foglalkozások gyakorlásának lehetővé tétele az unió bármely pontján, biztosítva azt, hogy az alapításuk és működésük feltételei rögzítettek és ugyanazok (EÉE).

IV/1. Gondok és remények

Az első részben említett célok és feladatok megvalósítása érdekében tehát többféle módszer is alkalmazásra került. Hol több, hol kevesebb sikerrel. Egy biztos: több államból álló - tehát szupranacionális - szervezet lévén, az EU óriási feladatot vállal, amikor a - több szempontból is eltérő - szuverén országok

felett próbál egységes elbánást, szabályozást létrehozni. Az olvasott munkák, tanulmányok során kiderül, hogy a problémák - bár a szabályozásuk általában kodifikálásra kerülnek - a gyakorlatban kerülnek felszínre. Elsősorban a jogalkalmazás, az Európai Bíróság esetei tanúskodnak erről. Így lehetséges az, hogy az elméletre alapuló gyakorlat magát az alapulvett elméletet változtatja, módosítja. Nehéz ugyanis az absztraktot, általánost a konkrét, esetre vonatkoztatni, de a lényeg ebben áll. Ezek a jogszabályok is hordozhatnak magukban kijátszható, vagy csak többértelmű elemeket. A sok példa közül megemlíthető a Daily Mail esetében hozott döntés, az adójogi honosság (fiscal residence) megváltoztatása ügyében. Itt is tulajdonképpen egy ilyen lehetőség kijátszásáról van szó, illetve arról - legalábbis az ítéletben - , hogy ez mennyiben fér össze a jogalkotók céljaival. A létező feladatok ellenére nem lehetséges az egyes tagállamok jogrendszerének teljes azonossá tétele, s így létrejöhetnek különbségek melyek csábítóak lehetnek az egyik oldalon és riasztóak a másikon.

A társasági jog látványosan példázza a harmonizáció nehézségeit - érintve a mi helyzetünket is - , hiszen még nem lehet tudni, pontosan mihez kell közelíteni a magyar normákat, Brüsszel ugyanis évek óta - ám egyelőre eredménytelenül - törekszik az egységes európai társaság fogalmának megalkotására.

A feladat tehát nem kevesebb - de nem is több -, mint az EU égisze alatt élő államok közötti eltéréseknek a lehető legkisebbre való korlátozása, illetve az államokon túlnövő tevékenységek elősegítése. Ez azonban nem válhat központi irányítási formává, ugyanakkor elég erősnek kell lennie ahhoz, hogy a különböző országokat - és azok érdekeit - összefogja a közös cél érdekében. E kettő között kellene lennie annak az útnak, amit követendő létrejöhet egy - az európai államok felett álló - nemzetközi szervezet által megfelelően koordinált európai egység, és egy termékenyebb jövő.

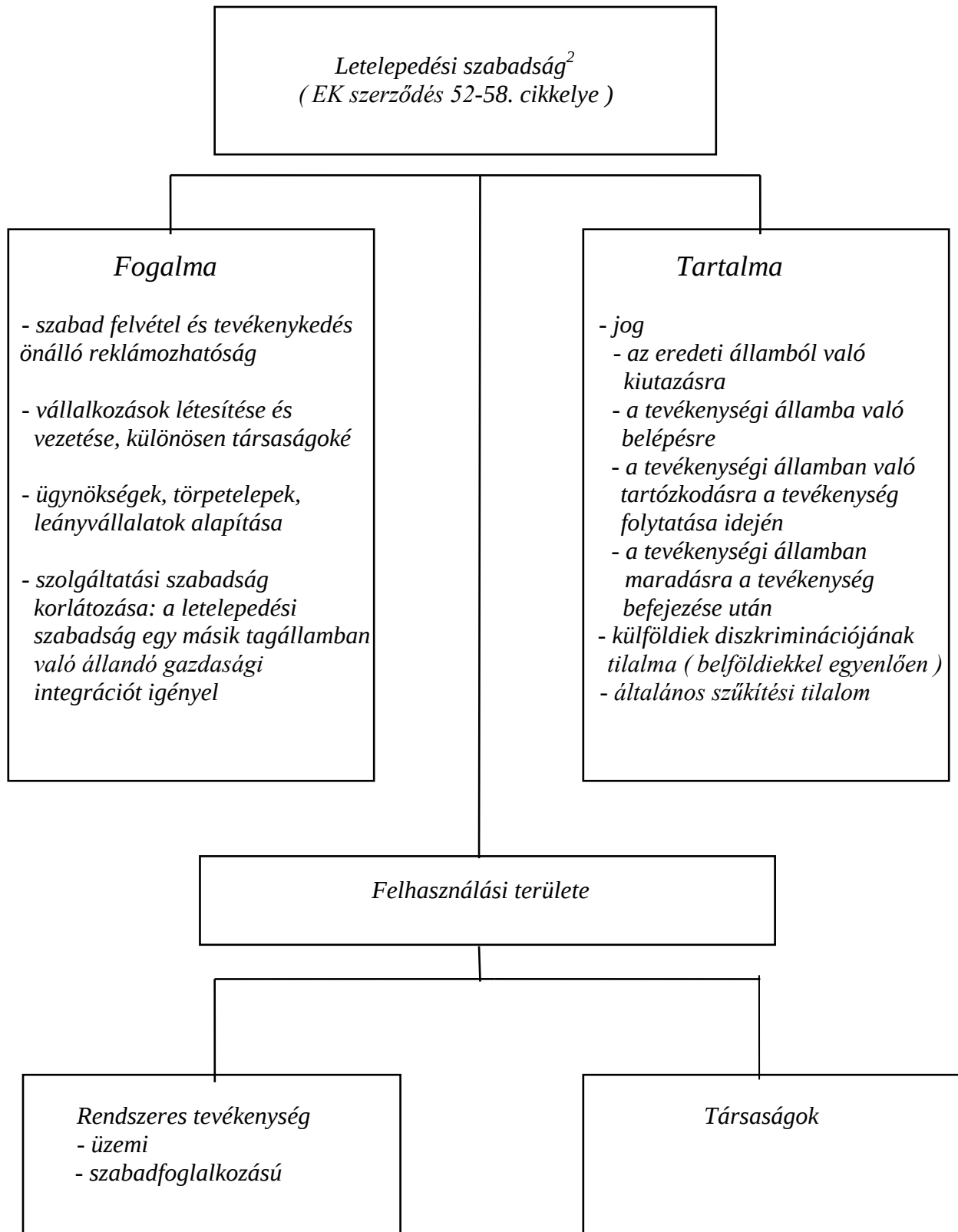
I. számú melléklet

AZ EURÓPAI UNIÓ JOGI AKTUSAI¹

<i>Rendelet (Verordnung)</i>	<i>Irányelv (Richtlinie)</i>	<i>Határozat (Entscheidung)</i>	<i>Ajánlás és állásfoglalás (Empfehlung und Stellungnahme)</i>
<i>„általános” döntés</i>	<i>ajánlás</i>	<i>„egyedi” döntés</i>	<i>állásfoglalás</i>
<i>általánosan érvényes</i>	<i>általánosan érvényes (egyedileg is)</i>	<i>egyedileg érvényes</i>	<i>általánosan vagy egyedileg érvényes</i>
<i>A tagállamokban közvetlenül hatályos</i>	<i>A cél tekintetében kötelező</i>	<i>A tagállamokban közvetlenül hatályos</i>	<i>Nem hatályos és nem kötelező</i>
<i>pótolja a nemzeti jogot</i>	<i>átültetendő a nemzeti jogba</i>	<i>pótolja a nemzeti jogot</i>	<i>jogilag nem kötelező</i>

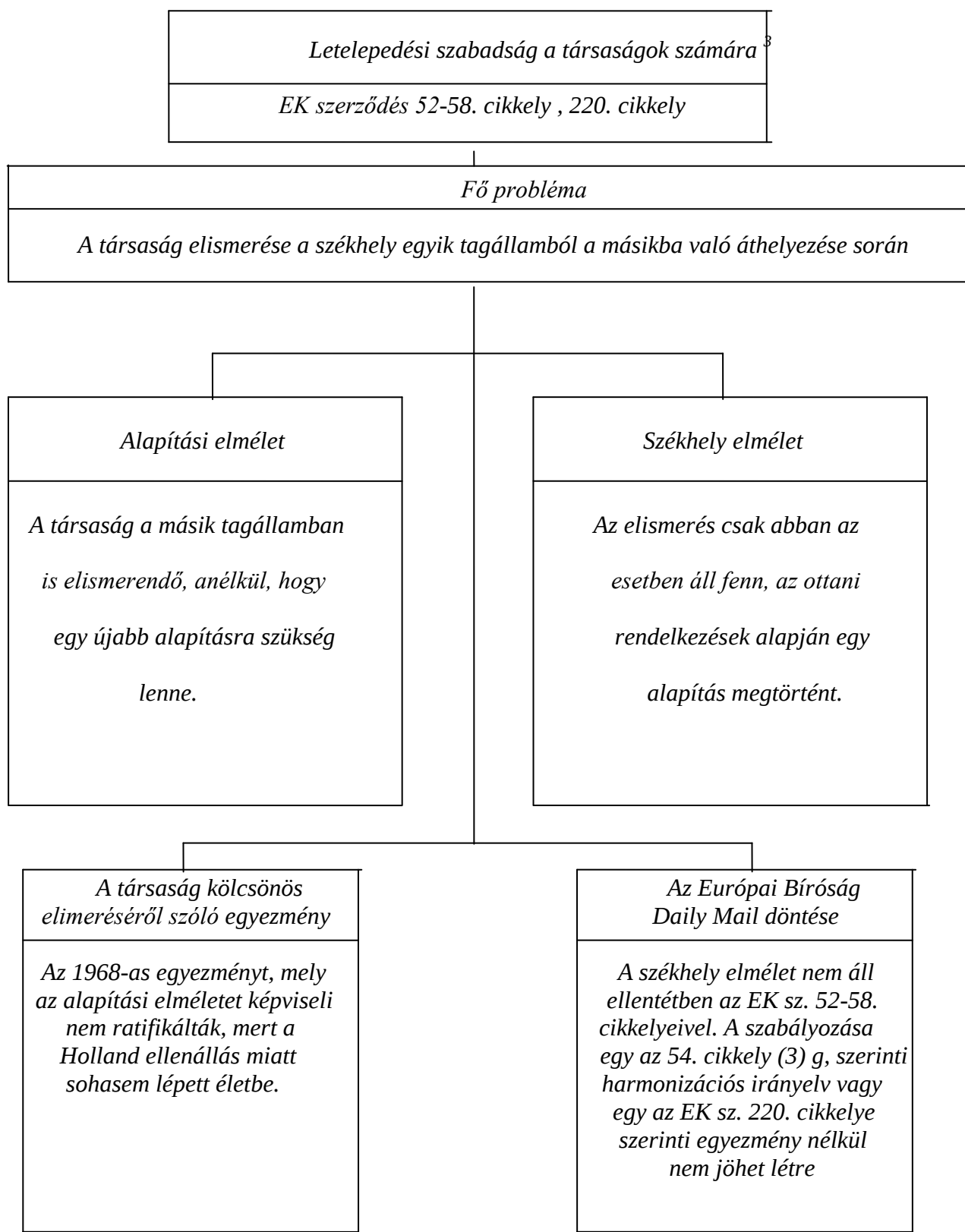
¹ forrás: INSTITUTIONEN/4

II. számú melléklet

² Weindt, Europäische Gemeinschaft, 1993, 162. oldal

III. számú melléklet

³ Weindt, *Europäische Gemeinschaft*, 1993, 177. oldal

IV.számú melléklet

Az EGK-beli Rt vagyonmérlege (Aktívák)

- A) Az alaptőkére jegyzett kintlévő betétek, ebből bekért összeg
- B) A társaság alapításának és bővítésének költségei
- C) Állótőke
 - I. Eszmei vagyonrészek
 - 1. Kutatási és fejlesztési költségek
 - 2. Koncessziók, szabadalmak, védjegyek és hasonló jogok
 - 3. Goodwill
 - 4. Kifizetett előlegek
 - II. Reál vagyontárgyak
 - 1. Ingatlanok, épületek
 - 2. Technikai berendezések, gépek
 - 3. Kifizetett előlegek
 - III. Pénzbefizetések
 - 1. Konszernrészesedés
 - 2. Konszernvállalatokkal szembeni követelés
 - 3. Egyéb részesedések
 - 4. Értékpapírok
 - 5. Kölcsönök
 - 6. Saját részvények
- D) Forgótőke
 - I. Raktárkészletek - nyersanyagok, félkészárúk, készárúk
 - 1. Kifizetett előlegek
 - II. Követelések (meg kell adni, hogy egy évnél rövidebb v. hosszabb a lejárat)
 - III. Értékpapírok
- E) Aktív időbeli elhatárolások (ha követelésben nem szerepel)
- F) Az üzleti év vesztsége

V. számú melléklet

EGK-beli Rt vagyonmérlege (Passzívák)

- A) Saját tőke (nettó vagyon)
 - I. Jegyzett alaptőke
 - II. Árfolyamkülönbözet (Agio)
 - III. Újraértékelési tartalékok
 - IV. Tartalékok
 - 1. Kötelező tartalék
 - 2. Saját részvényekre szóló tartalék
 - 3. Alapstábályban előírt tartalék
 - 4. Egyéb tartalékok
 - V. Eredményáthozat
 - VI. Az üzleti év eredménye
- B) Csendestartalékok
 - I. Nyugdíjakra és hasonló kiadásokra
 - II. Adókra
 - III. Egyéb célra
- C) Tartozások, kötelezettségek
 - I. Kölcsön
 - II. Tartozások hitelintézetek felé
 - III. Szállításokból, szolgáltatásokból származó kötelezettségek
 - IV. Váltókötelezettségek
 - V. Tartozások konszernvállalatokkal szemben
 - VI. Egyéb tartozások, ebből adók
 - VII. Passzív időbeli elhatárolások
- D) Passzív időbeli elhatárolások (ha a tartozások alatt nem szerepelnek)
- E) Az üzleti év nyeresége (vállalati tiszta profit)

Felhasznált Irodalom

Dr. Balázs Judit : Gondolatok a közép-kelet-európai országok integrációjának kérdéséhez

(Gazdaság és Társadalom 1993/3)

Dr. Bánrévy Gábor : A nemzetközi gazdasági forgalom és személyi viszonyok jogi szabályozása

(Szegedi nyomda rt., Szeged, 1994)

Dr. Berecz Csaba : Társasági jog az Európai Közösségben

(Trezor Kiadó, Budapest, 1992)

Dr. Csanádi Péter-Dr. Fényes László : A társasági jog kézikönyve

(Babits Kiadó, Szekszárd, 1989)

Hargitai Árpádné-Izikné Hedri Gabriella-Palánkai Tibor : Európai Zsebkönyv - Az Európai Unió és Magyarország (Ficsor Mihály : Jogrendszer és Magyarország alkalmazkodása)

(Hanns Seidel Alapítvány, Euration, Budapest, 1995)

Matthias Hartard : Die Europäische wirtschaftliche Interessenvereinigung in deutschen, englischen und französischen Recht

(Walter de Gruyter, Berlin-New york, 1991)

HVG XVIII. évfolyam 21. (887.) szám, 1996. május 25

(EU melléklet : Magyar jogharmonizáció - Megközelítőleg)

Dr. Kecskés László : EK jog és jogharmonizáció

(Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 1995)

Dr. Kecskés László : Az EGK jogharmonizáció módszertani kérdései

(Magyar Jog 1993/4)

Dr. Kecskés László : Az EK-jog : a "szerződések", rendeletek, határozatok közvetlen hatálya

(Jogtudományi Közlöny 1994/10)

Dr. Kecskés László : Az EK-jog : a nemzetközi szerződések és irányelvek közvetlen hatálya

(Jogtudományi Közlöny 1994/11-12)

Dr. Kecskés László : A közösségi jog és a tagállamok jogrendszerei viszonyának egyes kérdései
(Európai jogi Tájékoztató 1994/3)

Dr. Kecskés László : Az EGK irányelvek közvetlen alkalmazása
(Magyar Jog 1993/7)

Dr. Király Miklós : Az Európai Közösségek társasági jogának egységesítése - irányelvek útján
(Európai jogi Tanulmányok I. kötet 1993)

Király-Martonyi-Boethy-Berke-Burián-Dienes Oehm : Az EK kereskedelmi joga (I. kötet IV. fejezet) (ELTE, Budapest, 1994)

Dr. Kovács László : A gazdasági társaságok általános kérdései
(Magyar Jog 1991/1)

Marcus Lutter : Europäisches Gesellschaftrecht
(Sonderheft

Dr. Mádl Ferenc : Az európai örökség útjain
(Atheneum Nyomda Rt., Budapest, 1995)

Dr. Mádl Ferenc-Dr. Vékás Lajos : Magyar nemzetközi magánjog
(Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 1981)

Dr. Martonyi János : A társasági jog egységesítése az EGK-ban
(Jogtudományi Közlöny 1986/10)

Dr. Sándor István : Az európai társasági jog követelményei és a magyar társasági jog
(Gazdaság és Jog 1997 február 2. szám)

Dr. Sárközy Tamás : Mutatis Mutandis
(Figyelő 1997/2)

Sheridan and Cameron : EC legal systems (an introductory guide)
(

Dr. Szécsényi László : A társasági jog harmonizációja az EK-ban
(Magyar Jog 1994/5)

Szegediné Dr. Sebestyén Katalin : A szövetkezetek gazdasági társaságokká való
alakításáról
(Magyar Jog 1992/10)

Szegediné Dr. Sebestyén Katalin : Tallózó a társasági jog és a cégjog köréből
(Magyar Jog 1991/1)

White Paper: Company law

Dr. Eddy Wymeersch : Groups of companies in the EEC
(Walter de Gruyter, Berlin-New York, 1993)

Véleményezés

Szováti Szabolcs III. éves joghallgató *A magyar társasági jog az Európai Közösség jogalkotásának tükrében* címmel írt dolgozatához a következő észrevételeket tartom kiemelendőnek.

A dolgozat - 45 oldalas terjedelmére tekintettel - átfogó képet próbál nyújtani az Európai Közösség eddigi - társasági joggal kapcsolatos rendelkezéseiről. A hosszú irodalomjegyzék is mutatja, hogy ennek érdekében a dolgozat írója megpróbálta a fellelhető irodalmat a teljesség igényével megismerni. A műből az is kitűnik, hogy szerzője idegen nyelvű műveket is felhasznált, amelyek szélesebb látókört és pontosabb képet alakítottak ki erről a témaköréről. Bár a bevezetés - talán a befejezéshez, és a tárgyalás mennyiségéhez képest - arányában elnyújtottnak tűnik, könnyebbé és érdekesebbé teszi az egyébként mechanikusabb jogszabályokat bemutató részt. Az új és nehézkes nyelvű szabályozás miatt a dolgozat írója a felhasznált irodalomra hagyatkozik, azokat azonban megfelelő módon ötvözi egymással. Említésre méltó a mű végén szereplő melléklet, melyben érdekes, átfogó ábrákat és táblázatokat találunk a címbe említett témakörből.

Összességében egy jó dolgozatról van szó melyet érdemes továbbfejleszteni, illetve ennek mintájára más témaköröket hasonlóan feldolgozni.

Bagi István
Alkotmánybíró